

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף נד.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה מג

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

וירא בצר להם מב להתרחק מדיבורים של רשע מג

מוהררן נד.

בעולם, שעל ידם נמשך שם של מ"ב, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' הוורתא ג' בשלום. ות"ח נקראים נ"ה רגלין, כמ"ש במדרש **שוקיו עמודי שש** [א] הם ת"ח (ב). וגם מוזכר נקרא רגלין, כמ"ש (תהלים ד') **זבחו זבחי צדק**, וכמ"ש (שם פה) **צדק לפניו יחלך**: וזה פ' (שם כ) **יתן לך כלבבך**, ואימתי כאשר **וכל עצתך ימלא** [ג], ע"י מילוי גרונם של ת"ח. כי ת"ח נקראים עצות, כמ"ש (אבות פ"ו) ונהנין ממנו עצה ותושיה, וכמ"ש (שם לג) **עצת ח' לעולם תעמוד**, שהם עמודי עולם. וכמ"ש (ישעיה יד) **ח' צבאות יעין**, ה' צבאות, הם נז"ח [ד].

מב [ה] (תהלים קו) **וירא בצר להם בשמעו את רנתם וכו'** [ו]. הנה ע"י נגינה נמתקין הדינין, כמ"ש בזה"ק (פינחס רטו). [ז] הקשת היא השכינה [ח], ותלת גוונים דקשת הם האבות, והם לבושיין דשכינתא [ט]. וכשהיא מתלבשת בלבושיין דנהירין, אזי **וראיתיה לזכור ברית עולם** [י], אזי **וחמת המלך שככה** [יא]. משל למלך שכעס על בנו, וכשהמלך רואה המלכה בלבושיין דנהירין, אזי מרחם על בנו [יב]. ואותיות התפלה היא השכינה, כמ"ש (תהלים נא) **אדני שפתי תפתח**, שהדיבור הוא שם אדני, ונקרא קשת, כמו שפרש"י [יג] **בחרבי ובקשתי לשון תפלה** [יד].

וקול הנגינה הם תלת גוונים דקשת, שיש בקול **אש מים רוח** [טו], שהם שלשה אבות [טז], שהאבות הם שלשה גוונים דנהירין, שבהם **וראיתיה לזכור כז'**. נמצא מי שמנגן אותיות התפלה [יז], וקול הנגינה הם בְּכוֹת ובבהירות גדול, אזי מליביש את השכינה היינו האותיות, בלבושיין דנהירין, וקב"ה רואה אותה, אזי **וחמת המלך שככה**: וזהו "פרש"י **בשמעו את רנתם**

בזכות אבות [יח], היינו שהנגינה, שהם תלת גוונים דקשת כנ"ל, בבהירות ובכוח גדול. כי התלת גוונים, הם האבות כנ"ל, והם לבושיין דשכינתא, וכשהלבושיין נהירין בכחות ובבהירות, נקרא זכות האבות, אזי **וראיתיה לזכור ברית עולם**, אזי **וינחם כרום ספדיו** [יט]. היינו **וחמת המלך שככה**, ונמתק הדינין:

גם ע"י אמונת חכמים, שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם ריון, ע"כ מליביש את הקשת בלבושיין דנהירין, אזי **וראיתיה לזכור ברית עולם**. כי הצדיק הוא כחי' קשת [כ] כמו שאמר רשב"י לריב"ל הנראה קשת בימך וכו' (כתובות עז); ואיתא בזה"ק כ"פ פנחס דף רמ"ז מי שעובדוי לאנחרא בהון מטרוניתא ולמפשט מינה לבושיין דקדנתיא²² דפשמין, ולקשטא בלבושיין דגוונים נהירין דרוין דאורייתא, מה כתיב ביה

וראיתיה לזכור ברית עולם, דאור רז ותקרי, ובהחיה אימנא מליק מיניה רוגזא דבריה **וחמת המלך שככה**: **גם** מי שעושה לבוש נאה לצדיק [כג], על ידי זה נמתק הדינים: **גם** זה בחינות תקיעות, כי תקיעה שברים תרועה הם האבות אברהם יצחק יעקב, וסימנך קש"ת היינו תקיעה וכו' (זוהר[כד] פנחס רל); וזהו פ', (איוב כב) **והיה שדי בצריך**. כי שם **שדי** הם האבות ושם רלא, כי **ש'** תלת ענפי האילן שהם האבות. והם שלשה שמות היהודי, **ח' אלקיננו** ח' [כז], שהם **י"ד** אותיות, והם

י"ד של שדי [כז], ור"ת של **אברהם יצחק יעקב**, הם הר"ת של **י"י אלקיננו י"י**: (תהלים יט) **אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם**, זה בחי' קשת וקול, תלת גוונים דקשת:²²

מג [כז] דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת, מולידים ניאוף בהשומע [כז]. כי הזוונים נמשכים מהדעת, כמ"ש (בראשית ד') **והארם ידע את חוה אשתו**, וכתוב (במדבר לא) **כל אשה יודעת איש**. אך יש שני לאמיני זוונים, היינו זוג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת, זה נמשך מדעת דקדושה [כז]. וזוונים של עבירה, נמשכים מדעת דקליפה. והדיבור הוא התגלות הדעת, כי אין יודעים מה שבדעת, אלא ע"י הדיבור, כמ"ש (תהלים יט) **ולילה לילה יחזה דעת**, יהוה מלשון דיבור, שהדיבור מדבר מה שבדעת [כז]. וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים, מוליד אוירים ארסיים של ניאוף [כז]. והשומע ממנו הדיבורים [כז] ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוירים. ולפיכך בכלעם שהוא בחינות דעת דקליפה, כשדרה"ל (ספרי וזאת הברכה, זוהר שמות כא.) **ובלך קצנא**: על פסוק [כז] **לא קם כמשה וכו'** בישראל לא קם אבל באמונת קם ומנו כלעם. כי משה הוא דעת [כז] ולזה נקרא דורו דור דעה [כז], ולכך כשנמלו מואב עצה ממדיו, אמרו להם אין כחו אלא בפה, כי הפה הוא התגלות הדעת, אמר מואב אף אנו נבוא עליהם באדם שכתו בפה [כז]. כי הוא גם כן דעת דקליפה, כמו שכתוב (קהלת ז') **את זה לעומת זה עשה אלקים**. וז"ש [כז] **יודע דעת עליון**, ודרו"ל (ברכות ז')

שידע מתי הקב"ה כועס [כז]. כי כשהדעת אינו בישוב, אזי יש כעס, כשארו"ל (פסחים סו ע"ב) **כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו**. ולפיכך כשכעס משה רבינו ע"ה על אנשי הצבא כשבאו ממדון [כז], נסתלק ממנו הדעת, והוצרך אלעזר לומר הלכות מבילות כלים [כז]. וכשהדעת שלם אזי אין כעס, כמ"ש (ישעיה יא) **לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי בני מלאה הארץ דעה** [כז]. ובלעם היה מסתכל בדעת דקליפה שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשנתה, ידע שהקב"ה בכעס. נמצא שבלעם הוא דעת דקליפה, וע"י דיבוריו הוליד אוירים ארסיים של ניאוף, לזה כשבאו ממלחמת מדיו, נאמר (במדבר לא) **ויקצוף משה על פקודי החיל, ויאמר החיתם כל נקבת, הן הנה היו בדבר בלעם**, בדבר דייקא, כי ע"י דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד ניאוף במדיו, ולפיכך כשבאו ממלחמות מדיו, כתיב (שם) **ויקרכו אל משה ראשי הפקודים וכו'**, ויאמרו **ונקרב את קרבן ח' וכו' לכפר על נפשותינו לפני ח', ודרו"ל** (שבת סד.)

שכך אמרו אע"פ שמידע עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו **מז** [כז] **מזה** שמכין כף אל כף בשעת התפילה [כז], כי אמרו זו"ל (ב"ר פ"א [כז]), למה התחילה התורה

המים הזה נמצא כבר בדפטר דהינו שהוא מלשון רבינו ובספת הקף בטגוריס מתורגל. (בדפטר נדפס בספנות דין דמו ובתפסת תקון) ²² גם בדפטר תורגל-דקדנתיא, ומתורגל דקדנתיא ²³ * עיין זוהר רע"ב דף רעג: והאי איהו לבושא דשכינתא לבושא דצדיק דאתקרי ברית קשת ²⁴ דע"א מיהאבא שם ²⁵ דברים י' ד' שמע ישראל וגו' ועיין זוהר רע"ב פ"א תורה זו טו ד-ט' תלת ענפי אבות דאינו ה' אלקים ה' ובחן יד אהון ע"ש. ועיין זוהר בא טו. ²⁶ * ע"ד כאן הוא מהזוהר רע"ב רלא. הנ"ל ²⁷ בדפטר נדפס כאן תורות פה עק וקל אח"כ תורה מג ²⁸ תורה זו היא לשון רבינו ו"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה ²⁹ עיין שיחת הר"ן אות קו ³⁰ תורה זו היינו ³¹ תורה זו היינו ³² עיין זוהר חקת קפ. ע"פ"ש של נעליך ששטה וכו' ³³ זיווג עליון בחי' בעלה דמטרוניתא ³⁴ עיין רבינו בחי' ויקרא כה א' ובחנות הלבבות ³⁵ שער השני שער הבחינה פ"ה- הלשון קולוסוס הלב [מתורגמן הנפש] ³⁶ עיין זוהר החיים במדבר כה י' ע"פ"ש צורת את המדינים - ובתבאט שם - ארס תורת ניאוף ³⁷ עיין תורה לא אות ח'

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הברכה לד (ו) וְלֹא קָם בְּנֵאִי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יַקְוֵן פְּנִים אֵל פְּנִים: קהלת ו (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה כְּטוֹב וְבַיּוֹם רָעָה אֵם אֶת הָאֵל לְעִפּוֹת הָאֵשׁ הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׂאֵל הַמֶּלֶךְ אֲדָמָה אֲחֵרֵי מִאֲרִיָּה: במדבר בלק כד (טו) גָּאֵם שִׁמְעוּ אֲמָרֵי אֵל וְיִדְעוּ דַּעַת עֲלִיּוֹן מִתּוֹת שְׂדֵי יַעֲזֹבֵה נִפְלֵג וְגִלְיוֹ עֵינַיִם: ישעיה יא (ח) וְשָׁעֲשַׂע יִזְנֵק עַל חַר פִּתּוֹ וְעַל מְאֹרֵת צַפְצוּנֵי גְמִילוֹ יְהוָה קִדְּוָה: (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ: דָּעָה אֶת יְדוּד פְּנִים לִּם מִכְסִּים:

בראשית ד' (א) וְיִאָמֵר וְדַע אֶת תְּהֵא אֲשֶׁנּוּ וְתַחֲלֵי אֶת קַוֵּן וְתִאמְרָן קִנְיַתִּי אִישׁ אֶת יְדוּדֵי: במדבר מטות לא (ו) וְעָמְתָה הָרֶגֶז כֹּל יָקָר בְּפָן וְכָל אֲשֶׁר יִדְעַת אִישׁ יִנְחָם בְּרַב חֲסֹדוֹ הָרֶגֶז: תהלים יט (ג) יום ליום יִבְרַע אִמְרֵי וְלִלְנָה לִלְנָה יִתְהַדָּר: דברים וזאת הבר

מאמר להתרחק מדיבורים של רשע

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרנו לברכה

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע היכן ומתי נאמרה תורה זו

פתיחה

בתורה זו מבאר רבינו הנזק הנורא שיש בשמיעת אדם בר דעת דקליפה, ממש זה לעומת זה, לתועלת הנפלאה שיש בשמיעת בר דעת דקדושה. ולדוגמא מדבר מבלעם הרשע שהיה עומד כנגד משה רבנו הבר דעת דקדושה שלימד דעת נפלאה לכל עם ישראל היוצא מצרים מבית עבדים כמ"ש "אתה הראתה לדעת", כמבואר בתורה ד'. ולעומתו בלעם שגרם בהבל פיו לטומאת התאוה הנוראה לכל ישראל, דור דעה אחרי ארבעים שנה במדבר, בארס דיבורו שהיה טמון בברכתיו, שעי"ז נפלו כמה אלפים מישראל לעבירה ממש ונהרגו.

שיחות אין

לקוטי הלכות אין

הקדמה

בתורה זו מבאר רבינו גודל הנזק שבשמיעת דבור של אדם רשע בר דעת, והדוגמא לרשע בר דעת הוא בלעם הרשע שעליו העידה הגמ' שהוא כמשה רבנו במדרגת הדעת, כדאיתא בספרי ובוזוהר עה"פ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" אבל באומות קס/ו² ומנו בלעם. ומשה הוא הדעת, כמבואר בכהאריז"ל כ"פ, ולכן כל דורו נקרא דור דעה, כדאיתא במדרש ובוזוהר. ו"זה לעומת זה עשה ה'" את בלעם כנגד משה רבינו, לכן שבח עצמו בלעם יודע דעת עליון.

ואמנם צ"ע במה הוא שווה למשה רבינו.

ונ"ל לבאר את המושג "דעת" דאיתא שהוא לשון חיבור כמ"ש "ואדם ידע את חוה". בכהאריז"ל מבואר שהדעת מחבר תחילה בין החכמה לבניה ואח"כ בין המח ללב, כדי שכל מה שיודע בשכלו יגרום להתפעלות הלב ויביא לעשייה וקיום בפועל.

ועיקר הדעת מבואר בתורה עב היא שיודע את האמת של מציאות הש"י בעולם וכמו שאמר יתרו כשבא להתגייר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים". וידיעה זו היא שכל גדול של אמונה, דהיינו מקיף שמאיר בלב הרגשת אמונה ויראה, אבל לא מתלבש במהלכי שכל, כלל לכן א"א לספר הרגשה זו מאחד לחברו, וכדאיתא בזוהר נודע בשערים בעלה כל אחד כפום מה דמשער בליביה.

והשכל הזה מקורו בחכמה שהיא השגה עד כמה רחוקה ממנו ההשגה האמיתית בו ית', והיא בחי' הבזק של טיפת אור אמת המאיר בעולם³. וע"י הדעת מחבר ויורה כחץ את החכמה לבניה, ואזי מתבונן האדם בשכל הזה ומבין עוצם רוממות הש"י שהוא חיות כל העולמות ורק ממנו כל הטוב, ואין רע אלא הניתוק ממנו ית', וכנ"ל "כי גדול ה' מכל האלקים", דהיינו גדול מכל איזה כח שנדמה שיש בעולם למלא חסרוני, כי הכל הבל ודמיון לעומת הטוב של הקב"ה. כל זה הדעת, והיודע זאת נקרא "בר דעת". ודעת הזו מבואר בתורה עב שהוא מפקיע מיצה"ר הגשמי⁴, וכן מבואר בשבחי הר"ן סימן טז/ו⁵ שאפילו עכו"ם שיש לו דעת הזה בטל ממנו יצה"ר הגשמי.

טבת תשע ירושלים

² מקשים (רש"י כי תשא ומהרש"א ב"ב טו) מברכות ז. שמשו רבינו בקש ונפלינו עמך וכו' דהיינו שלא תשרה שכינתך על הגויים כיצד יתכן שבלעם היה נביא. רש"י תירץ שלא שרתה שכינה על בלעם אלא נופל וגלוי עינים. ומהרש"א הקשה עליו מאיוב ע"ש ותירץ שמשו ביקש כן על אחר פטירתו ואילו בלעם היה בחייו. עוד מקשים מנדרים לח. אין הקב"ה משרה שכינה אלא על חכם גבור ועשיר ועניו ואילו לבלעם לא היו מדות אלה. ותירצו (נחלת יעקב) עפי" עיני יעקב ורשב"א שם שזה דווקא להשראת שכינה בקביעות ואילו על בלעם היה בדרך מקרה.

³ להבין זאת עיני לק"ה ערובי תחומין הלכה ה' שם מבאר מוהרנ"ת את כוונת האריז"ל לקריאת שמע. ומבאר שם שיש יחוד חכמה ובינה תמידי לקיום העולם שממנו יש בעולם הארה חלשה של אמת והיא שרש כל האמונה בעולם שכל הרוצה להאמין יש לו מהיכן לשאוב את התחלת האמונה. ולכן היא חלשה כדי שישאר בחירה לאדם. ועי"ש ארכיות העניין הבאנו כל זה בהקדמה לתורה ג'.

⁴ תורה עב – ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה, הוא אצלו שטות גדול ושיגעון, ואין צריך שום התגברות לניצח אותו. ואפילו מה שנתחשב בעיני ההמון לנסיין גדול, כגון הנסיין של תאנות גאופ, הוא אצלו שטות, ולא נחשב לו לשום נסיין כלל (א). כי מי שיש

ואמנם בזה שווה הבר דעת קדושה והבר דעת דקליפה.

ולפי זה נראה ברור מה שהשוו חז"ל את בלעם למשה רבנו, שכמו שמשה רבנו הוא הדעת כן בלעם יודע דעת עליון, אין הכוונה שידוע את דעתו של הקב"ה כמו הצדיק שידוע לכווין לדעתו, כמבואר בתורה קץ, וכמבואר בגמ' ברכות ז. ששאלה השתא דעת בהמתו לא ידע דעת עליון הוה ידע. אלא מלמד שהיה יודע לכוון את השעה שהקב"ה כועס. נמצא שידע היטב וברור את מציאות הקב"ה ואת כוחו, (וברור הדבר כשמש שהרי דיבר עימו ית') ממילא ברור שלא היה לו שום יצה"ר גשמי כלל (כנ"ל בתורה עב) אלא שמרוע מזוג שהיה כולו רע בעצמו¹, לא רצה שהדעת הזו תחייב אותו, דהיינו שאע"פ שהיה לו הדעת הנ"ל לחבר חכמה ובינה וידע היטב כי גדול ה' מכל האלקים, אבל את ההבנה עד כמה שידיעה זו מחייבת אותו לשפלות וענווה ויראה מהש"י ועשיית רצונו בלבד, דהיינו להאיר הבנה זו להתפעלות הלב שיביא לקיום ועשיית רצונו ית' זה לא רצה. וזו קליפת עמלק (ס"ת ר"ק ר"ע כ"ל היו"ם) שהיתה בו (כמבואר זה וכל הנ"ל בר' צדוק רסיסי לילה לב/ו) וכמבואר בתורה יט תנינא שקליפת עמלק עומד בין המח ללב לכפור בעיקר, דהיינו במעשה², שהוא העיקר ולא המדרש כמבואר באבות (א' יז), כי עמלק רוצה שכל המצוות ישארו רעיון שכלי לבד. כמבואר שם.

ולפ"ז קשה מדוע א"כ בלעם טימא עצמו כל כך בעבירות מגושמות כאלה עם אתונו, ולפי הנ"ל שלבר דעת אין יצה"ר גשמי, מוכרח שהיה להכעיס ולזכות בכוחות הטומאה כדי להתחזק בכוח הכישוף המכחיש פלמיא של מעלה ולשם כך היה מגביר כח הטומאה והדין. וכמבואר בעמק המלך שער יד פרק קי כיצד בלעם למד אצל עזא ועזאל והיה בא אליהם לחדש כוחו בכל פעם ושם מבואר גם כיצד בלק עשה כן ולשם כך היה משחית זרעו כדי שילך הדין לחיצונים לקבל תגבורת ח"ו. עוד ע"ש שער טז פרק יט גם שם רמוז שהיה בלעם עם אתונו כדי לקבל כח מהסט"א. עוד עיין אהבת יהונתן (איבשיץ) על הפטרת בלק/ו³ שם מבאר שבלעם טימא עצמו עם האתון כי ע"ז היה משביע את השד שבה לצורך הכישוף וכו' ע"ש. עוד עיין תורה ד' תנינא ולק"ה ברכת השחר ה' אות עב ואות צב – שיש חכמים להרע שהם מצח הנחש ויש חכמים שהם חיות רעות ובלעם

לו שום דעת, ויודע מעט מגדלת אדונו הבורא יתברך שמו, כמה שכתוב (תהלים קל"ה): "כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלהים". ואי אפשר להסביר זה, לא בכתב ולא בעל פה (ב). כי גדלת השם יתברך הוא רק לכל חד לפום מה דמשער בלבה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (תירא ק"ג): "נודע בשערים בעלה", לכל חד לפום מה דמשער בלבה. ומי שזוכה לשער בלבו את גדלת השם יתברך, בודאי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנפיון, ואין צריך שום התגברות על זה:

¹ שבחי מוהר"ן – אות טז – ואמר שמי שהוא רק חכם אמת אפלו עכו"ם, מאחר שהוא רק חכם אמת, ראוי שלא יהיה אצלו התאוה הזו נחשבת לתאוה כלל.

² כמבואר גם בגמ' שאפילו בגהנום ששם ידע היטב את האמת לא יכול היה לשנות טבעו שהיה שונא את ישראל. עיין גיטין נו. אונקלוס אסקיה לבלעם בנגידא (העלה את נלעס נאז) אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא, אמר ליה ישראל, מהו לאידבוקי בהו, אמר ליה לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים, אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי, אמר ליה בשכבת זרע רותחת. אזל אסקיה בנגידא לפושעי ישראל אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאדבוקי בהו אמר ליה טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אמר ליה בצואה רותחת דאמר מר כל המלעגי על דברי חכמים נידון בצואה רותחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם עובדי ע"ז.

³ עיין ר' צדוק הכהן בספרו רסיסי לילה אות לב – והנה בעמלק נאמר תמחה ואין מקבלים גרים ממנו (מכילתא סוף פרשת בשלח) נמצא שאין בו טוב כלל ואין אפשר זה ומנין לו חיות וקיום בעולם הזה כלל. ונראה כי הוא הדעת דרע דלכן נקרא ראשית גוים כי דעת הוא חיבור חכמה ובינה שהם ראשית. וזהו שבא נגד משה שהוא הדעת ובא מיד בריפוי ידים מדברי תורה שהוא הדעת את ה' גובר דעת אחרת רחמנא ליצילן:

ובאמת יודע דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין (וזהו ח"ב קג). שאין שם מידת הדעת כמו שכתב האריז"ל. והוא מה שאמרו במדרש (אסתר רבה א, יא) על פסוק (אסתר א, ב) כשבת המלך דאומות העולם אין להם ישיבה פירוש ישיבה נקרא שהדעה מיושבת והם אין להם ישוב הדעת כלל כי דעת נקרא חיבור מוחא וליבא היינו שאינו רוצה אלא מה שמבין בשכלו שטוב ושראוי לעשותו ולא מחשב רק מה שרוצה. והוא מי שלבו ברשותו מה שאין כן ברשעים הן ברשות לבן (בראשית רבה לז, ז) היינו אף על גב שידוע שזה לא טוב לבו מתאוה לזה ואי אפשר להטות מתאוות לבו וזה נקרא שאין לו דעת. והוא מתברר בבירור באותן שהם מדעת שברע כמו בלעם שהיה גם כן נגד משה רבינו ע"ה כמו שמובא בספרי (סוף פרשת ברכה) אבל באומות העולם קם:

וכן ידוע דבלעם ועמלק חד ואותיותיהן מצטרפין וכן אמר על עצמו (במדבר כד, טו) ויודע דעת וגו' ובו נתברר שהגם שהיה יודע מעלת ישראל כמו שאמר בעצמו עם כל זה לא יכול להטות מתאוות לבו לבקש לעקרם. וכן המן שאמרו לו (אסתר ו, יג) לא תוכל לו כי נפול תפול ועם כל זה לא זו מרצונו הגם שמבין שאין זה ביכולתו כלל. כי זהו ענין הדעת דרע היינו שרצה השם יתברך לברוא זה גם כן בעולם כח זה המברר שהרע אין בו ממשות ושהדעת שלהם מברר שאין לו דעת:

⁴ עיין אהבת יהונתן – הפטרת בלק – והנה לכאורה יש להבין מ"ד בגמ' בלעם היה שוכב עם אתונו וכי לא היה לו בתי זונות עד שהיה צריך לשכיבת בהמה. גם י"ל למה לא חרד מיד כאשר נפתח פי האתון. וזה יובן היות נודע שיש מכשפים הקוסמים ומשביעים את השד בגופם ואז יפלו לארץ משוללי הדעת כמו חולי הנכפה רחמנא ליצילן. והשד יגיד להם לפעמים עתידות מה שנודע לו. אכן הם לא יבינו מה שיגיד להם השד רק אחר יושב וכותב דבריהם. כי הם אינם שומעים דבר בהיות שהם בעת ההיא נעדרי החושים. וזהו היה ג"כ ענינו של בלעם שהיה נופל וגלו עיניו כמו אותם המנחשים הנזכרים למעלה הנופלים והשד מגיד להם אמנם ביני לבני שהם משביעים השד בגופם מזמנים להם סופר הכותב דבריהם עד כי יקיצו משנתם ואז יגידו להם מה שדברו משא"כ בלעם גם רוח הלך שפי לבדו שלא היה כבודו ליקח סופר. וזהו היה עניניו שהשביע השד באתונו להגיד מתוכו עתידות והוא היה שומע מה שהאתון מדבר. משא"כ אם ישביע השד בגופו אז יודע הסופר טרם שהוא יודע. לכן טימא את עצמו יותר ע"י אתונו. ולפיכך כאשר נפתח פי האתון לא חרד כי זהו דרכו כל הימים תמיד ע"י כישוף השד באתונו.

היה מצח הנחש ובלק חיות רעות, ומצח הנחש הוא הרע בעצם שכל עסקו להכחיש את האמת שכל העולם תלוי ברצונו ית'. ומשמע שם שבלעם הוא רשע להכעיס ובלק לתיאבון.

וצ"ע למעשה כיון שרשע בר דעת הוא כבלעם א"כ מה כוונת רבינו בתורה זו לדורות, הרי בלעם אחד היה וכמבואר במדרש^ט שלא יאמרו האומות אילו היה לנו נביא כמשה גם אנו היו מקבלים את התורה. אלא מוכרחים לומר שאע"פ שאין בר דעת כזה רשע, אבל למחצה שלישי ורביעי ואפילו קצת דעת דקליפה מזיק וצריך להרחיק ממנו. ונראה הכלל כל שיודע האמת ואין בו רצון לקיים הוא דעת דקליפה.

בתורה זו מבאר רבינו את פרשת פנחס ומטות כיצד נפלו דור המדבר דור דעה לכזה חטא מכוער לונות עם בנות מואב ומדוע נאמר לישראל צרור את המדיינים ומדוע בקשו הנשיאים כפרה כשחזרו משם. אע"פ שבפשוט נראה שבלעם לא הצליח לקלל את ישראל ואדרבה ברכם, ורק אחרי הכל כשעמד לחזור לביתו יעץ עיצת הזימה שבה נפלו אלפים מישראל. מחדש כאן רבינו שדייקא בכל דבורי הברכה שלו, שם נעוץ הארס הנורא שעל ידו הצליחה ונתקיימה עצתו שיעץ בסוף. וכפי שיתבאר, שרק החיצוניות של דיבורו היה תיבות קדושות של ברכה ונבואה^י, כפי שמשך ועצר הקב"ה את פיו בחכה ורסן כמבואר במדרש הובא בפרש"י, אבל ההבל שבקולו דהיינו הפנמיית שיצאה ברוח פיו והתפשטה באויר המקום היתה ארס של טומאת ניאוף נוראה.

תורה מג [א]

דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת דהיינו שיודע בשכלו שה' הוא האלקים, ואעפ"כ מתגאה שלא לעשות רצונו, מולידים ניאוף בהשומע את דבריהם^{יב} והנושם את הבל פיהם [א^י]/^{יג}. כדלקמן שאומר שומע ונושם את הבל דבורם. **כי הזווגים נמשכים מהדעת** כי התקשרות וזיווג מאונס או שוגג אינה זיווג, ודעת לשון זיווג **כמ"ש (בראשית ד') והאדם ידע את חוה אשתו, וכתוב במלחמת הנקמה במדיינים שנצטוו ישראל להרוג (במדבר לא)/^{יד} כל אשה יודעת איש** אע"פ ששם הכוונה מגיל שלש שראויה לביאה, הראייה מדנקט לשון יודעת על ענין זיווג. והזיווג נקרא דעת כי בלא דעת הוא מעשה קוף בעלמא. וכן אמרו על יעל ואסתר כיון שהיה בלא דעת היא סיבה לפטור כי היא כקרקע עולם.

^ט **תנא דבי אליהו** רבה אמצע פרק כח – ובלעם והוא האחרון שבכולם ולא הניח הקב"ה דבר בעולם שלא גילה לבלעם ומפני מה מפני גלוי ידוע לפניו יתברך שמו שעתידין כל העכו"ם מכחישי התורה לומר לפניו יתברך שמו ליום הדין רבש"ע אלו נתת לנו נביא כמשה היינו מקבלים תורתך לפיכך נתן להם הקדוש ב"ה את בלעם שהיה מעולה בחכמתו יותר ממה שיהיה יתר בדבר אחד מבלעם ובלעם יתר בדבר אחד ממה שיהיה.

^י **זוה רמזה לו** האתון כמו שאני מדברת ואע"פ לא עליתי עי"ז למעלת מדבר כן אתה מתנבא ולא עלית עי"ז למעלת נביא, כי הדבור רק עובר דרכך ולא שינה את מהותך בכלום. (ריצ"ח)

^{יא} תורה זו היא לשון רבינו ז"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^{יב} **לכאורה** משמע שאפילו בלא שמיעה שהרי בלעם עמד על הר במרחק ראייה אל כל מחנה ישראל שהיה יב מיל שאינו מרחק שמיעה. אבל עיין בליקוטי שמעוני בלק רמו תשסו שהקב"ה נתן כח בקולו והיה עולה מסוף העולם ועד סופו.

ועיין בסוף התורה מבואר שראשי הפקודים שיצאו לנקום במדיין נכשלו גם הם בהרהורי ניאוף מארס הבליו של בלעם, וזה היה זמן מאוחר יותר שאז הם בוודאי לא שמעו קולו, ואולי כיון ששמעו בזמן שברך את ישראל כבר פעפע בהם ארס דבוריו והזיקם לאחר זמן. ועיין בסוף התורה שם בארנו שכיוון שבלעם גר במדיין שם פעפע ארס דבוריו תמיד בחוץ וזה הטעם שבנות מדיין היו פרוצות יותר מבנות מואב שעל כן נאמר צרור את המדיינים ולא את המואבים כביאור הכלי יקר שם.

^{יג} עיין שיחות הר"ן סימן קו

^{יד} **עיין שיחות הר"ן סימן קו** – ויש חכם שהוא חכם אפלו בחכמות התורה ואין לו אמונה בה'. ואלו החכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן. כי חכמה אמיתית דהיינו עם אמונה נקרא ראייה, כמו שכתוב (קהלת א טז): "ולבי ראה חכמה" וכו'. ולעומת זה החכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן (רלב) וכמו שפרש רש"י שיש להם שרץ במחם (רלג) (היינו שיש להם טומאה וכפירה במחם). וצריכין להרחיק מאנשים אלו שהם בחינת בעלי ראתן אפלו משכונתם כי ההבל פיהם מזיק לאדם כשר שיפל לתאות נאוף:

כי זווג דקדושה הוא על ידי בחינת דעת כמו שכתוב (בראשית ד א): "והאדם ידע" ואלו הבעלי ראתן שדעתם מקולקל ופגום ויש להם שרץ במחם על כן זווגם נאחו בקלפה ועל כן הם נואפים (כי נאוף תלוי בעינים). כי חכמת אמת שהיא בחינת ראייה כנ"ל בחינת עינים, על אלו החכמים נאמר (איוב לא א): "ברית כרתי לעיני" וכו'. אבל הבעלי ראתן הם נואפים. וזה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (על במדבר טו לט): "ולא תתורו אחרי לבבכם" זהו מינות "ואחרי עיניכם" זהו נאוף (ברכות יב:) כי זה תלוי בזה כנ"ל. ועל ידי חכמה עם אמונה נצול כנוצר לעיל:

^{טו} **במדבר פרק לא (יז) וְעַתָּה הֲרֵגוּ כָּל זָכָר בֶּטָן וְכָל אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמַשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ:**

רש"י (יז) וכל אשה יודעת איש – (יבמות ט) ראויה להבעל אף ע"פ שלא נבעלה ולפני הציץ העבירות והראויה להבעל פניה מוריקות: **חזקוני** – וכל אשה יודעת איש – מנהג הוא שדרך איש לפתות את האשה אבל בנות מדיין שהיו פרוצות ופתו את ישראל כתיב בהן וכל אשה יודעת איש.

אך יש שני מיני זווים, היינו זווג דקדושה, הוא התקשרות¹⁰ לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת שהם אחד, זה נמשך מדעת דקדושה [י"ח/י"ג]. וזווגים של עבירה דהיינו התקשרות לכל דבר אחר¹¹ וכדמצינו שחיה נתקשרה לקבל עצת¹² הנחש אמרו שבא עליה, נמשכים מדעת דקליפה. והדיבור הוא התגלות הדעת, כי אין יודעים מה שבדעת, אלא ע"י הדיבור¹³, כמ"ש (תהלים יט)¹⁴ ולילה ללילה יחיה דעת, יחיה מלשון דבור¹⁵, שהדיבור מדבר מה שבדעת דהיינו שבפנמיות דיבורו מתלבשים הרצונות והכיסופים שלו לאן שרוצה להתחבר ולהתקשר. וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים דהיינו הבל קול הדיבור, מוליד אוירים ארסיים של ניאוף [כ"ד] כי הקול הוא מאש מים ורוח דהיינו מימי המח ורוח הריאה והאש הוא מחום הלב¹⁶ שם משכן היצה"ר שאצל הרשע הוא בכל תוקפו וחום תאוותו, והשומע ממנו הדיבורים [כ"ו/כ"ז] ונושם נשימות, מכניס

¹⁰ משמע שהתקשרות הוא בחי' זיווג ועיין תורה קלה שהתקשרות היא אהבת נפש ועיין תורה ד' בביאור הרבב"ח תיקון עצלות ותאוות ע"י התקשרות ולפני כן באות ח' מבואר שזה ע"י הסתכלות בצדיק נמצא שהתקשרות היא הסתכלות ואמנם מצינו בחי' זיווג וקשר בהסתכלות אצל הינה שעל כן נמשלה כנסת ישראל ליונה.

¹¹ * עיין זוהר חקת קפ. עה"פ של נעלך שמש זכה לזיווג עליון בבחי' בעלה דמטרוניתא

¹² זוהר חוקת דף קפ. – מביא ראיה שנעל הוא סוד השכינה, ואמר תא תזי בא וראה מש"כ ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך וגו' ושאל וכי אמאי נעל הקא למה צוה הקב"ה למשה לחלוץ את נעלו, והשיב אל אלתמר אלא למדנו, דפקיד ליה על אתתיה לאתפרשא מנה שצוה לו בחליצת הנעל שיפרוש מאשתו הגשמית הנקראת גם כן נעל, ולאזדווגא באתתא אחרא כדי להתחבר באשה אחרת דהיינו באשת חיל הרוחנית, דנהירו קדישא עלאה ואיהי שכינתא שהיא אור קדוש עליון והיא השכינה, ור"ל שנסה נעסה בעלה דמטרוניתא שעלה למלכות ז"ל, ועל ידו היה ז"ל מאיר בהשכינה, והוא נעל אוקים ליה באתר אחרא ואת נעל ההוא שהוא סוד האשה הצריכה למשה, הקים לו הקב"ה במקום אחר, דהיינו אעבר ליה מהאי עלמא הקב"ה העביר אותו מעולם הזה, ואוקים ליה בעלמא אחרא והעמידו בעולם אחר עליון, ועל כן נתן לו את אשת החיל שהיא השכינה הקדושה הנקראת נעל בעולם העליון. (ימ"ק והכח"ו)

¹³ מעיקר הדין בוודאי רק התקשרות לדבר האסור היא עבירה, אבל אליבא דאמת גם התקשרות לדבר המותר הוא מיותר. עם היוד חכמה. (בידוע שי' שבשם רימו לחכמה)

ונקרא עבירה כי עובר על רצונו ית'. וכל עבירה היא גגם הדעת כי דעת היא בחי' רוח, שבשרשה היא בחי' ממוצע המחבר כמו דעת כידוע שישוד הפשוט הוא בחי' רוח כמבואר בתורה ח' לק"ה שם והיא המחבר את הנפש לנשמה בחי' חיבור הלב למח ומידות לשכל דהיינו דעת. וכן בגמ' סוטה אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ורוח שטות היא גגם הדעת והיא רוח סטיה כמבואר שם שע"כ נקראת האשה המזונה תחת בעלה סוטה כי זנות פירושה סטיה כמ"ש ולא תתורו וכו' אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם.

¹⁴ עיין תורה ז' אות ג' – כי העצות שמקבל מהם (מצדיקים) הוא בְּחִינַת נְשׂוּאִין וְזוּוּג, וְכַשְׂמֻקְבְּלִין עצות מְרֻשְׁעִים, הוא בְּחִינַת נְשׂוּאִין בְּקַלְפָּה. "הַנְּחֹשׁ הַשִּׁיאֲנִי" (בראשית ג) לְשׁוֹן נְשׂוּאִין, עצות הַנְּחֹשׁ שֶׁקְבֵּלָהּ הוּא בְּחִינַת נְשׂוּאִין, וְעַל יְדֵי נְשׂוּאִין הִטִּיל בָּהּ זֶהְמָא.

¹⁵ כנ"ל אין הכוונה כאן כפשוטו לתיבות הדיבור עצמם שהרי מצינו תיבות קדושות ואעפ"כ מלוכב בהם ארס תאות ניאוף כנ"ל בדבורי בלעם הרשע. אבל הכוונה להבל שבקולו שגם הוא לא מתגלה אלא ע"י הדיבור.

כי הדיבור ע"י הבל שהוא רוח הריאה העולה לגרון ופורט על שני מיתרי הקול והקול נחתך להברות ואותיות בלעם מוצאות הפה ויוצא ומתגלה לחוץ, ויוצא והולך ומתפשט בעולם.

ועיין תורה לא שעל כן אינו יוצא אלא ע"י הדיבור, אבל בשיוצא אזי הולך ופועל פעולות כפי מה שהוא, אם יוצא מצדיק ובא לרשע יכול להחזירו לכסופים טובים ואם ח"ו להפך מרשע לצדיק להפך וכמבואר כאן.

¹⁶ תהילים פרק יט (ג) יום יום יביע אמר וְלִילָה לְלִילָה יְחַוֶּה דַעַת:

רש"י – יחיה – לשון הגדה:

מצודות ציון – יחיה – יגיד כמו אחיה דעי (תהילים קל"ט):

מלבי"ם >באור המלים< יחיה – ענין גילוי חדשות בעניני מדע:

¹⁷ צ"ע אם יחיה לשון דיבור או לשון ארמי להראות, והוא כדיבור ששניהם לשון גילוי.

¹⁸ עיין אור החיים במדבר כה יז עה"פ צרור את המדינים – התבטא שם – ארס תאות ניאוף

¹⁹ זהר בא דף מג. ד"ה קול איהו חד ואיהו תלתא וגו' ועיין תיקון סט דף קד: מים מהמח ורוח מריאה ואש מהלב (ובגשמיות הוא הבל דהיינו חום ולחות ורוח)

²⁰ עיין תורה לא אות ח'

²¹ תורה לא אות חו (חו) וזהו (קהלת ח'): "יש הבל אשר נעשה על הארץ" וכו', זהו בְּחִינַת גְּלוּלֵי נְפֻשׁוֹת, בְּשֹׂאֲדָם מִשְׁתַּקֵּק לְאִיזָה דְבָר, וּמוֹצִיא הַשְׁתַּקְוֹתוֹ אַחַר כֵּן בְּהִבָּל פִּי כַּנְל, אֲזִי נַעֲשֶׂה הַנְּפֶשׁ. וְהַנְּפֶשׁ הַזֹּאת הֵינּוּ הַרִיחַ מִמְּלֵאָה, הוֹלֶכֶת בְּאִוִיר, וּמִגִּיעַ לְאָדָם אַחַר, וּמְעוֹרְרַת אֶת הָאָדָם אַחַר לְתַשׁוּקָה. וְלִפִּי הַתְּשׁוּקָה, לִפִּי הַנְּפֶשׁ, לִפִּי הַרִיחַ מִמְּלֵאָה, כֵּן נִתְעוֹרֵר הָאָדָם. אִם הַתְּשׁוּקָה בָּא מִצְדִּיק לְרֻשָׁע, אֲזִי נִתְעוֹרֵר הָרֻשָׁע בְּהַרְהוּרֵי תְשׁוּבָה,

בגופו אלו האוירים/כ"ח. ולפיכך בבלעם שהוא בחינות דעת דקליפה, כשדרחז"ל {ספרי וזאת הברכה, וזוהר שמות כא: כ"ט, ובלק קצג: ל'} על פסוק [לא/לב] לא קם כמשה וכו' בישראל לא קם אבל באומות קם ומנו בלעם. ואמרו בזוהר כמו משה שזכה בקדושה למעלה כך בלעם זכה בקליפה למטה ואם תרצה לדעת יותר תשאל את אתונו. כי משה הוא דעת [לג] מחובר ומרגיש את הש"י בכל רגע ולזה נקרא דורו דור דעה [לד/לה] כי לבד שהיו משרש נשמת משה כמבואר

כ"צ"ע אם תרתי בעינין לשמוע ולנשום. או הכוונה או לשמוע או לנשום ואולי רומז שפעולת האוירים מגיע להזיק רק עד היכן שמגיע הקול. או שפעולת האוירים מוזיק רק אם גם שומע וצ"ע. ועיין לילקוט שמעוני בלק רמז תשסו שהקב"ה נתן כח בקולו של בלעם והיה עולה מסוף העולם ועד סופו.

ומידיעת ההפכים נלמד כמה טוב לשמוע את הצדיק ולא רק לנשום את ההבל היוצא מפיו. ועיין לקמן בתורה מד מעלת התפילה במקום שהתפלל הצדיק.

ועיין הגהות חת"ס בגליון ש"ע או"ח סימן קב (על הט"ז ס"ק ה') בענין חנה שהתפללה על יד עלי הכהן כתב שהיא סגולה נפלאה להתפלל בצד צדיק ע"ש.

ועיין תורה י' אות ד' שעי' התקרבות לצדיק אפשר שתתחלף רוחו שלב מרעה לטובה.

כ"ט זוהר שמות דף כא: אמר רב דימי, והא כתיב (דברים לד י') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, אמר ליה ודאי שפיר קאמרת, אשתיק, כד אתא רבי שמעון בר יוחאי, אתו שאילו קמיה האי מלה, פתח ואמר קוטיפא דקרנטי אשכול זפת או גרף של רעי אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום רוצה לומר איך אתה מערב ומדמה נבואת בלעם הרשע לנבואת משה רבנו. אלא ודאי כך הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם, משה עובדו לעילא, ובלעם לתתא, משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא משה השתמש בכתר הקדוש דהיינו בספירות הקדושות של מלך העליון ב"ה למעלה, ובלעם אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא ובלעם השתמש בכתרים התחתונים של הסטרא אחרא למטה, וכבר חדלו חכמים בחכמה זו מביניהם, וזה נס אלה"י כדי שלא יתפתו ישראל בכזביהם, ובההוא גוונא ממש פתיב ובוה האופן ממש כתוב ואת בלעם בן בעור "הקוסם" הרגו בני ישראל בחרב הרי הכתוב קורא קוסם שהוא כישוף הבא מן החיצונים, ואי סלקא דעתך יתיר זיל שאיל לאתניה ואם יעלה על דעתך לחשוב יותר איזו מעלה על בלעם הרשע לך ותשאל מאתונו שהיה מטמא עצמו עמה.

ל זוהר בלק דף קצג: אמר רבי שמעון, אלעזר, כל מלוי דבלעם חייבא, תקיפין אינון חזקים בכוחות הטומאה, והא אוקמוה חברייא, דכתיב (דברים לד י') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמרו, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, והא אוקימנא מלה, משה לית דכוותיה בכתרין עלאין, בלעם לית דכוותיה בכתרין תתאין, דא בסטרא דקדושה, ודא בסטרא דשמאלא כתב האריז"ל ע"ה של"ב פ"ב כי בלעם היה מבחי' הקליפה הנאחזת בדעת דאבא ששם נאחזת נשמת משה, ואי כל דא הוה בידיה, וכל כך תקיף בחכמתא, גבר דישבח גרמיה בחילא תקיף, דכתיב ואנכי אקרה כה, אעקר לכה מהאי דורש מילת אקרה לשון עקירה, דהיינו ששיבח עצמו שיעקור את המלכות הנקרא כה ופריד אותה מז"א, ואז לא תוכל לברך ועוד תהפך לקלל ח"ו, היאך יכילו לקטלא ליה:

לא דברים לד י'

לב דברים פרק לד י') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ידוד פנים אל פנים:

רש"י י') אשר ידעו ה' פנים אל פנים – שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל עת שרוצה כענין שנאמר ועתה אעלה אל ה'. עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם:

שפתי חכמים (מ) ר"ל איך שייך לומר על הקב"ה לשון פנים דהא אין לו שום דמות וצורה, לכך פירש אין פירושו כמשמעו אלא כאדם הגס בחבירו ומדבר עמו בכל עת שרוצה:

רמב"ן י') אשר ידעו ה' פנים אל פנים שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל שעה ושעה שירצה, כענין שנאמר ועתה אעלה אל ה' (שמות לב ל), עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם (במדבר ט ח), לשון רש"י ואינו נכון, כי היה אומר אשר ידע את השם פנים אל פנים אבל הוא מלשון ואדערך בשם (שמות לג יז), ואתה אמרת ידעתיך בשם (שם פסוק יב). יאמר שלא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר גדלו השם להיות אליו פנים אל פנים בדבור וכן מה אדם ותדעוהו (תהלים קמד ג), שתעשה לו כבוד לשום דעתך עליו, כמו מה אנוש כי תגדלנו (איוב ז יז) ויתכן, כי בעבור ששני אנשים המתראים פנים אל פנים נודעים זה לזה בראיה ההיא, אמר "ידעו ה' פנים אל פנים" כי לא רצה להזכיר שידעו משה כן לכבוד של מעלה. ואל תתמה, במה שאמר בשבח משה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, ואמר (שמות לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, ובכל ישראל נאמר גם כן (לעיל ה ד) פנים בפנים דבר ה' עמכם, כי שם באר "מתוך האש", לומר ששמעו קולו מתוך האש בלבד ולא ראו הפנים, וכן פירש (לעיל ד לו) ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש:

ועל דרך האמת, שידעו השם פנים אל פנים, לדבקה בו בעת שתבוא הרוח במשה רבינו, וכן היה בעת מתן תורה אבל לא השיגו הם אלא לקול מתוך האש והנה באר שכל נבואותיו של משה כיום מתן תורה, ושאר הנביאים היתה עליהם יד ה', והבן זה:

ג' שער מאמרי רשב"י על שיר השירים, שער הכוונות נפילת אפיים סוף דרוש ה', ופסח דרוש א', שער הפסוקים שמות, ופ' עקב ד"ה וסוד הענין ובתורה טו אות ז', ותורה לו אות ב' ועי"ש בהערה

לד * ויקרא רבה פ"ט [וזהר ח"ב סב: וזו"ח חקת סוף מאמר למנצח על שושנים ספר הקנה ד"ה ענין יראת המקום ספר שקל הקודש לרבי משה די לאון בהקדמה ד"ה אמנם כי סוד.

לה מדרש רבה ויקרא – פרשה ט פסקה א (ד"ה א ב) ובני זרח זמרי ואיתן ודימין וכלכל ודרדע כלם חמשה זמרי ר' יהושע בן לוי אמר זה עכן ולמה קוראו זמרי שעשה כמעשה זמרי ורבנן אמרי שנזמרו ישראל על ידו איתן זה אברהם אבינו על שם (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי הימן זה משה שנאמר (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא רבי שמואל בר נחמן אמר זה עכן ע"ש (יהושע ז) אמנה אנכי חטאתי כלכל זה יוסף על שם ויכלכל יוסף ודרדע זה דור המדבר שכולו דעה כולם חמשה וכי אין אנו יודעים שכולם חמשה אלא מלמד שאף עכן היה עמדה לעולם הבא וכן אמר יהושע (שם) יעכרך ה' היום הזה היום אתה עכור ואין אתה עכור לע"ל:

בכאריז"ל גם משה רבינו האיר בהם הארת אמת מציאותו ית' בחזק והרגשה, כמ"ש אתה הארת לדעת (כמבואר בתורה ד'), ולכך כשנטלו מואב עצה ממדין, אמרו להם אין כחו אלא בפה שבהבל פה של דבורו הכניס דעת בישראל ששמעו דבריו ונשמו הבליו, כי הפה הוא התגלות הדעת, אמר מואב אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפה [ל"ו/ל"ז] כדי לקלקל הדעת אצלם. כי הוא גם כן דעת דקליפה, כמו שכתוב (קהלת ז') את זה לעומת זה עשה אלקים/ל"ח. וז"ש על בלעם [ל"ט/מ] ויודע דעת עליון, יודע בנבואה שאין הקב"ה רוצה לקללם, ודרז"ל (ברכות ז')/מ"א שידע מתי

וזהו בלק סב: – בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה דזעיר אנפין, אתר דאקרי שמים, ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית מנא לתתא, וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין ואקריש לתתא, הדא הוה דכתיב דק ככפור על הארץ. כל אינזון בני מהימנונתא נפקי ולקטי כל אלו בני האמונה יצאו ולקטו, ומברכין שְמֵא קְדִישָׁא עֲלֵיהּ והיו מברכים עליו את שם הקדוש, והיינו ברכת המוציא (מ"ה, ובש"ס מוכיח לשמה סימן ס"ג כמד דכתיב "הממטיח לחם מן השמים"). וְהָהוּא מְנָא הוּוה סְלִיק רִיחִין דְכָל בּוֹסְמִין דְגִגְנָתָא דְעֵדֵן וזה המן היה מעלה ריחות של כל הבשמים שבג"ע, דְהָא בִּיה אֲתַמְשֵׁךְ וְנַחֲתָא לְתַתָּא כי דרך הג"ע נמשך וירד למטה וקלט בתוכו את ריחות של הג"ע, וגם נפשות הצדיקים שבג"ע היו מתפרנסים ממנו, שְׁיֵה לְקַמְיָה כששם את המן לפניו, או בְּכָל טַעְמָא דְאִיהוּ בְּעֵי הָכִי טַעִים לִיה בכל טעם שרצה לטעום את המן היה טועם אותו.

ואחר אכילתו ומברך לְמַלְכָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה היה מברך ברכת הון למלך הקדוש העליון (כדאיטא במס' ברכות דף מח ע"ב, וז"ל משה תיקן לישראל ברכת הון בשעה שירד להם מן), ר"ל סהכרכה עלתה על כח"ב שבו, כי ז"ל נקרא מלכא מלך הכינה, קדישא מלך החכמה, עלאה מלך הכתר, וכד"ן מְתַבְרַךְ בְּמַעוֹי ואז היה המן מתברך במעויו, וְהוּוה מְסַתְכַל וְיֹדַע לְעֵילָא והיה מסתכל ויודע מה שיש למעלה כי המן לא היה מאכל גשמי שיעשה פרש ויעלה אדים שעושים מסך במוח מלדעת ומלהשכיל, לכן וְאֲסַתְכִי בְּחַכְמָה עֲלָאָה והסתכל בחכמה עליונה היינו בפנימיות סתרי תורה, וְעַל דָּא אֲקָרִין דוֹר דְעָה ועל כן נקרא דור המדבר דור דעה לפי שהיו משיגים בפנימיות התורה, וְאֲלִין הוּו בְּנֵי מְהִימְנוֹתָא ואלו היו בני האמונה, וְלְהוֹן אֲתִיְהִיבִת אֲוִיְיָתָא לְאֲסַתְכָּלָא בְּה וְלְמַנְדַּע אֲרַחָאָה ולהם ניתנה התורה להסתכל בה ולדעת דרכיה.

עפ"י הסוד העניין מבואר בע"ח שער הכללים פרק יא.

ובעץ חיים – שער לב פרק א מ"ת – דע כי ודאי שזו"ן היו אב"א בהיותן במדבר ולא היה בהם זווג כנזכר בוזהר פרשה תרומה אמנם הזווג שהיה עשה אז בזמן דור המדבר היה בחי' יעקב ונוקבא הנקרא דור המדבר כנ"ל וכל הנשמות של דור המדבר כולם היו נמשכות מזווג זה ולכן נקרא על שמם. ומוזה תבין מ"ש בוזהר בהעלותך כי הדור ההוא כולם נכלין במשה כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו. והטעם לפי שכולן יוצאין מהארת יסוד אבא שבתוך ז"א אשר הוא נקרא בחי' משה כמבואר אצלנו שמשה הוא מיסוד אבא ולהיות שיעקב ונוקבא הנ"ל שניהם נעשו מהארת יסוד אבא לכן הנשמות הבאות מזווג ההוא כולם נכללין במשה כי ממנו תוצאות כולם. וזה שארז"ל על פסוק כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו שקול משה כנגד כל ישראל כי כולם ניצוצין שלו. גם ז"ס שנקרא הדור ההוא בדברי הימים ובמלכים דרדע שפירש דור דעה לפי שיצאו מהדעת של הז"א שבתוך היסוד דאבא שהוא בחי' משה ע"ה והוא נקרא דעת עליון.

לבר מעפ"י הסוד שהיו שרש נשמתו נראה לומר עפ"י תורה ד' עה"פ אתה הארת לדעת שמשה הכניס בהם דעת ויתבאר עפ"י תורה זו (ועפ"י תורה לא) שע"י ששמעו ונשמו הבל דבוריו שהיו בכסופים עצומם להש"י ע"יזו נעשו דור דעה. וזהו שאמרו עליו אין כוחו אלא בפה דהיינו בהבל פיו.

לו * כמובא בפרש"י בפ' בלק [במדבר כב ד]

לז רש"י (במדבר כב ד) ויאמר מואב אל זקני מדין – והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו:

לח את זה הכוונה לבלעם לעומת "זה האיש משה"

לט במדבר כד טז

מ במדבר פרק כד (טו) וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין: (טז) נאם שמע אמרי אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:

רש"י (טז) וידע דעת עליון – לכּוּיִן השעה שכועס בה:

שפתי חכמים (ב) דקרינן דע עת עליון כלומר שיודע עת שכועס בה עליון. (מנחת יהודה): דקשה לרש"י השתא דעת בהמתו לא ידע והיאך ידע דעת עליון לכן פירש לכּוּיִן וכו'. (דבק טוב):

אבן עזרא (טז) וידע דעת עליון – בדרך נבואה לא בקסם:

חזקוני (טז) וידע דעת עליון – שאין דעתו לקלל את ישראל בעוד שהם זכאים,

מ"א ברכות ז. – וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (שמות לג-יד) פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא (ותהילים ז-יב) ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכּוּיִן אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה (במדבר כד-טז) וידע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכּוּיִן אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל (מיכה ו-ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' מאי (מיכה ו-ה) למען דעת צדקות ה' א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאייהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקא"ל בלעם לבלק (במדבר כג-ח) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה. ומנא לך דרגע רתח שנא' (ותהילים ל-ו) כי רגע באפו חיים ברצונו ואב"א מהכא (ישעיה כו-כ) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם ואימת רתח אמר

הקב"ה כועס [מב] / מג' שכיין שאין הקב"ה רוצה לקללם חיפש עצה שקללתו תחול בלא רצון ה'. נמצא שמכל 86400 השניות שיש ביממה, היה בלעם ממתין לשניה אחת של רגע באפו, וגם זה רק כדי לקלל את העם שידע היטב עד כמה בו בחר הקב"ה.

כי כשהדעת אינו בישוב, אזי יש כעס, כשארז"ל (פסחים סו ע"ב) / מד' כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו ולצורך תיקון העולם יש רגע כממירא בכל יום בשחרית שהקב"ה כועס/מ"ה, דהיינו בבחי' כביכול סילוק דעת, שהוא החיבור שלו ית' לישראל, דהיינו בחי' פירוד לצורך חידוש העולם בכל יום, כמ"ש בכל יום מחדש מעשה בראשית, כי הכלל שחידוש החיבור לא שייך אלא ע"י פירוד.

אביי בהנך תלת שעי קמיתא כי חזירא כרבלתא דתרנגולא וקאי אחד כרעא כל שעתא ושעתא נמי קאי הכי כל שעתא אית ביה שורייקי סומקי בההיא שעתא לית ביה שורייקי סומקי.

תוספות שאלמלי כעסתי לא נשתייר וכו' – ואם תאמר מה היה יכול לומר בשעת רגע. יש לומר כלם. אי נמי מאחר שהיה מתחיל קללתו באותה שעה היה מוסיף אפילו לאחר כן:

בן יהוידע – שם ומי איכא ריתחא קמי שמיא. יש להקשות הוה ליה למימר ומי רתח קב"ה. ועוד מקשים מאי קא מתמה והלא כתיב (דברים ל"א) להכעיסו במעשה ידיכם, (שם ל"ב) בתועבות יכעיסוהו [שם] כעסוני בהבלהם, וכן יש לשון זעם בכמה מקראות, ונראה לי בס"ד דודאי כל מ"ש כעס וחרון זעם וחימה במקרא אין הדבר כפשוטו ח"ו שהוא כמו כעס וחימה של בשר ודם חלילה, אך הוא לשון מליצה על מניעת השפע מן המדה המשפעת, והענין הוא כי השי"ת ברא שני מדות למעלה להשפיע על ידם לעולמות עד עולם התחתון הזה, והם ספירות החסד אשר מכנים אותה בדרך משל יד ימין, וספירות הגבורה אשר מכנים אותה יד שמאל, ובשניהם הקב"ה משלשל השפע לעולם, כמו שכתוב (תהלים קמ"ה ט"ז) פותח את ידיך וכו', ששני ספירות אלו הם מכוונים בשם ידיים על שם הפעולה הנעשית בהם, ולא שהם ידים ממש כמו ידיים של הגוף חלילה, אלא שם זה הוא דרך כינוי להם על שם פעולתם, וכאשר יש חטא בתחתונים שאז הספירה מונעת השפע מלהריק לתחתונים, הנה זאת המניעה נקראת בשם כעס או חימה או זעם שכל תוארים אלו הם אמורים כפי מדרגות המניעה ועכבת השפע, כי באמת אין המניעה ועכבת השפע שוה בכל עת אלא תהיה כפי ערך החטא, לכן יש בזה מדרגות הרבה ויש לכל מדרגה כינוי בפ"ע. זו מכונית בשם זעם וזו בשם כעס וזו בשם חימה וכן על זה הדרך.....

..... והשתא אחר שאמר ר"י שאמר לו הקב"ה המתן עד שיעברו פנים של זעם, שזכר פנים שהוא כנוי למדת החסד, תמה המקשן ומי איכא רתחא קמי שמיא, קמי דייקא רוצה לומר בבחינת החסד הנקרא פנים אי אפשר להיות מניעת השפע שהוא זעם, שאם כן אין יתקיימו העולמות, ולכן לא הקשא ומי רתח קב"ה שדבר זה ידוע למקשן שיש רתחא למעלה שהוא במדת הגבורה בלבד, והוא קא מתמה על זעם שיש מצד מדת החסד, והשיב לו התרצן אין, דתניא ואל זעם בכל יום וכו' והוא ששם אל כינוי לחסד שנקרא אל בסוד חסד אל כל היום, ומוכח מפסוק זה שגם במדת חסד הנקרא אל יהיה בחי' זעם שהוא מניעת השפע, ולכן לא הביא לו הוכחה משאר פסוקים שבתורה שהזכיר בהם לשון אף וחימה וכעס, דיש לפרשם על מניעת השפע במדת הגבורה, כי בכל ספירה יש שם הוי"ה וכן הוא במדת הגבורה ורק הביא מפסוק אל זעם ששם אל לא נאמר במדת הגבורה אלא בחסד דוקא, והא דהביא לו דברי הברייתא ולא הביא לו דברי הפסוק בלבד דאמר ואל זעם בכל יום, היינו ללמדנו לפי דרכו טעמו של דבר, שאל תחשוב שזה הזעם שהוא מניעת השפע בבחינת הפנים שהוא החסד הנקרא אל מאריך, ולכן תתמה אין יתקיימו העולמות השמים והארץ, לזה הביא דברי הברייתא שמפורש בה זמן הזעם הזה הוא רגע אחד מחמשת רבוא וכו', ובזמן מועט כזה יתקיימו בנס,

שם וכמה זעמו רגע. הנה זוהר הקדוש פירש אל שהוא חסד זעם בכוחות הדינין וכמו שכתב בפתח עינים ונראה לי דליכא פלוגתא בנייהו, והיינו כי הקב"ה זעם בכוחות הדין בכל יום כדי שלא יתרבו ויוסיפו כח, ובוהו הזעם שזעם במ יחלש כוחם אך אחר שזעם במ יתעורר קטרוג על ישראל שכל כך טובה עושה להם והם אינם שבים בתשובה גמורה ומחמת קטרוג זה יהיה זעם רגע אחד על העולם, ולפ"י יש שני רגעים של זעם הא', מה שזעם בכוחות הדין והוא אחד מחמשת רבוא דנקיט בברייתא, והב' זעם על העולם אשר יתהווה מצד הזעם שזעם בבעל הדין, ושיעור זעם זה הוא רגע כממריה, שהוא קטן בשיעורו מאותו הזעם של הברייתא, ובוהו שכתבתי נתרצו בס"ד כל קושיות של הרב יערת דבש חלק א' דף ס"ה עיין שם, ובוהו יובן בס"ד מ"ש (מיכה ו' ה') למען דעת צדקות ה' צדקות תרתי משמע, כי שתיים צדקות עשה ה' בימי בלעם, הא' זעם של כוחות הדין אשר נעשה, והב' זעם על העולם הנוולד מאותו הזעם לא נעשה:

^{כב} כמ"ש תהלים ל' ו' כי רגע באפו כמבואר בגמ' שם ע"ש ובסנהדרין קה: וע"ז ד: ועיין תורה יח אות ב'

^{כג} דעת של רשע לחפש ולהתקשר מכל אלפי הרגעים הנפלאים שביממה שהם אהבת השי"ת לישראל והחיבור שלהם זה לזה עד שהם נחשבים אחד כמבואר בזוהר קב"ה וישראל אחד הרשע הזה חיפש בכל כוחו להתקשר ולהתחבר להרגע או חלקיק הרגע שבו הקב"ה כועס על ישראל בבחי' רגע באפו. וכל זה כדי לומר כלם, דהיינו לבקש מהקב"ה שיכלה את ישראל הנ"ל את החלק אלוך הנ"ל מהעולם.

^{כד} פסחים דף סו: ריש לקיש אמר כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממש דכתיב ויקצף משה על פקודי החיל וגו' וכתיב ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה.

מוהרש"א – ממש דכתיב ויקצוף וכו'. ועוד כתיב ויקצוף גבי משה במן שהותירו וגבי שיער חטאת שנשרף ובמדרש אמרו גם בהנהו ויקצוף דנתעלמה שום הלכה מיניה על ידי כעסו ומה שלא הביא הכא הנהו קראי דכתיבי מקמי דהאי קרא דמייתי י"ל דהתם אינו מפורש ושנתעלמה הלכה מיניה כי הכא דכתיב בתר ויקצוף משה גו' ויאמר אלעזר גו' אשר צוה ה' את משה גו' וכיון דמשה נצטוה על כך מפי הגבורה למה לא אמר הוא אלא דמתוך כעס איעלם מיניה עתה והא דנענש אלעזר על כך מפורש פרק הדר ודו"ק:

^{כה} עיין יערות דבש ח"א דרוש ט' בביאור הסוגיא דבלעם שלצורך תיקון העולם הקב"ה כועס בכל יום ויש שני משך הרגע רגע כממירא הוא הכעס שבכל יום שאפשר לומר בו כלם כדברי התוס' ובמילה זו יחולו כל רבוי מחשבותיו הרעות, אבל באותו זמן שרצה בלעם לקלל את ישראל לא כעס הקב"ה אלא רגע קטן מאד כמבואר בגמ' אחד מחמשת אלפים וכו' משעה ובזמן כזה לא הספיק בלעם לקלל.

ולפיכך כשכעס/מ¹⁰ משה רבינו ע"ה על אנשי הצבא כשבאו ממדין [מ¹¹/מ¹²], נסתלק ממנו הדעת/מ¹³, והוצרך אלעזר לומר הלכות טבילות כלים [מ¹⁴/מ¹⁵] צ"ע לכאורה צ"ל הלכות הגעלת כלים, והוא רמז לסוד פליטת הרע של העכו"ם שנדבק בהם ע"י ארס דבורו של בלעם, ע"י מימי התורה. וכשהדעת שלם אזי אין כעס, כמ"ש שלעתיד לבא (ישעיה יא) ובר זאב עם כבש וכו' לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים, דהיינו שלעתיד מרוב דעת שתאיר בעולם ע"י המשיח היא תכסה על העולם המעלים את הקב"ה, כמו שמי הים מכסים את עפר קרקעיתו החשוך, ואזי בכל מקום יראו להדיא את מציאות הש"י, ועי"ז יהיו כולם מחוברים אליו בחזק גדול ובהרגשה חזקה.

ובלעם שהיה בר דעת דהיינו בשכלו ידע מציאות הש"י כמו משה רבנו, אבל מחמת רוע מזגו לא רצה מכח זה לעשות רצונו ית', אלא להפך להתנתק מכל התחייבות, לכן היה מסתכל בדעת דקליפה/מ¹⁶ שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשנתנה/מ¹⁷, ידע שהקב"ה בכעס/מ¹⁸ ולהבחין באותו רגע בלא שום אמצעי/מ¹⁹ יכול היה רק בלעם. נמצא שבלעם הוא דעת דקליפה שנשמתו מושרשרת שם ומשם חיותו, וע"י דיבוריו שבתוכם מלוּבש הבל כסופיו הרעים הוליד/מ²⁰ אוירים ארסיים של ניאוף דהיינו סטיה וניתוק ופגם בברית והקשר עם הש"י, לזה כשבאו ממלחמת מדין, נאמר (במדבר לא)/מ²¹ ויקצוף משה על פקודי החיל, ויאמר החיתם כל נקבה, הן הנה היו/מ²² בדבר בלעם, בדבר דייקא

מ²³ צ"ע כי בג' מקומות כעס משה רבינו כשהותירו את המן ובשעיר החטאת שנשרף בחנוכת המשכן וכאן ומדוע רק כאן נאמר שנסתלקה חכמה.

מ²⁴ במדבר לא יד

מ²⁵ במדבר פרק לא (יד) ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:

רש"י (יד) ויקצף משה על פקודי החיל – ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות:

מ²⁶ קצת משמע שגם הכעס של משה נגרם מהבלי דבורים הארסיים של בלעם הבלי סטיה וניאוף שגרמו בדקות אצל הבר דעת השלם לאיזה בחי' הסתלקות הדעת עד שנכתב עליו שכעס.

ועיין תורה יח שהרגע באפו גורם לצדיקים שלא רוצים להנהיג את ישראל. ואולי אפ"ל שהפירוד הזה מישראל הוא בחי' פגם הדעת אצלם. וכן משמע שם שהיא ענוה פסולה שמקטינים עצמם ומבואר במ"א שענוה פסולה היא הסתלקות החכמה מהענוה ואולי גם זה בחי' פגם הדעת שע"י הבל פיו של הרשע שאחיותו באותו הרגע באפו הנ"ל.

י שם בפסוק כא עיין פרש"י שם

מ²⁷ במדבר פרק לא (כא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה יְהוָה את משה: (כב) אף את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הכרזל את הבדיל ואת העפרת: (כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אף במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים: (כד) וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם ואחר תבאו אל המחנה:

רש"י (כא) ויאמר אלעזר הכהן וגו' – לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למלואים שנא' (ויקרא י) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות וכן (במדבר כ) בשמעו נא המורים ויך את הסלע ע"י הכעס טעה:

מ²⁸ ישעיה פרק יא (ו) וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי רבץ ועגל וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בם: (ז) ופרה ודב תרעינה יחדו רבצו ילדיהן ואריה כבקר יאכל תבן: (ח) ושעשע יונק על הר פתן ועל מאורת צפוני גמול ידו הדה: (ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי פי מלאה הארץ דעה את יהוה כמים לים מכסים:

מ²⁹ נראה הכוונה כמו בכל דבר קדמה הקליפה לפרי ומקיפה אותה ה"נ הדעת הקדוש שהוא התחברות לכל קדושה כנ"ל יש עליו קליפה של התחברות כל רע ורק מי שמתגבר עליה מגיע לפרי של הדעת הקדוש.

מ³⁰ בברכות ז. מבואר שהוא רגע אחד ביום בג' שעות ראשונות שביום.

מ³¹ ועיין מזה באריכות בתורה יח ובסוגיה בגמ' ברכות

בתורה יח נתבאר שע"י אותו רגע באפו שהוא כעס הקב"ה עי"ז מקטינים עצמם הצדיקים ואינם רוצים להנהיג העולם ומשמע כאן שאצל הרשעים הוא להיפך שמגדילים עצמם ומתפארים כבלעם

מ³² שם בגמ' מבואר שרבי יהושע בן לוי יכול היה לכוון לאותו רגע רק ע"י תרגול. כי אותו הרגע ניכר בכרובות התרגול שמשנתה צבעה מאדום ללבן בלא שום כתם אדום. וצ"ע מדוע הרגע של דין מתבטא דווקא בלבן ולא באדום. ואולי בבחי' עולם הפוך ראיתי המבואר בגמ' פסחים.

מ³³ הדיבור נקרא לידה דהיינו גילוי ההבל שהיה בעיבור קודם. ועיין תורה לא שע"י כסופים נעשה העיבור וע"י הדיבור יוצא לחוץ לעשות פעולות להטות לב הנושם אותו לכסוף לדבר שנכסף המוליד אותו.

מ³⁴ במדבר פרק לא (יד) ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה: (טו) ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה: (טז) הן הנה היו לבני ישראל בדרך בלעם למסר מעל פי ידו על דבר פֵּעוּר וְתַהֲיִי הַמַּגִּפָּה בְּעֵדַת יְהוָה:

מ³⁵ צ"ע כי בסוף פרשת בלק כתוב ויחל ישראל לזנות אל בנות מואב. ואילו הקב"ה ציוה לנקום במדיין דווקא ומשה בפירוש אומר כאן שהן הנה דהיינו דייקא הן בנות מדיין היו הגרועות יותר א"כ למה לא נזכרו כלל שם בפרשת הזנות.

דהיינו שהן היו תקלה לישראל מארס דבוריו, כי ע"י דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד ניאוף במדין^ס כי שם היה ביתו, ולפיכך כשבאו ממלחמות מדין, כתיב (שם)/ס"א ויקרבו אל משה ראשי הפקודים וכו', ויאמרו ונקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשותינו לפני ה', ודרז"ל (שבת סד.)/ס"ב שכך אמרו אע"פ שמידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו /ס"ג/ס"ד/ס"ה ו אע"פ שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה (קדושין לט:), זה לעונש, אבל כפרה צריך, ובפרט בהסתכלות בערוה דאמר ריש לקיש טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש (יומא עד:):

עד כאן ביאור חברותא לתורה מג

*

מאמר לפרשת מטות עפ"י תורה מג

ועיין בלי יקר שם (מטות לא טז) מה שתירץ ושיבח מאד את פירושו עי"ש. שבנות מדין היו גרועות מבנות מואב כי הן פיתו את ישראל מזה שאין בן בנות מואב, שישראל הלכו אליהן עי"ש, ובאריכות יותר בפרשת פנחס במדבר פרק כה פסוק יז – צרור את המדינים וגו'. ולא צוה לצרור המואבים לפי שנאמר (במדבר כה א) ויחל העם לזנות אל בנות מואב. מהו ויחל אלא כך פירושו שישראל היו המתחילין ותובעים את בנות מואב והלכו להם לאהליהם ותובעים את הנשים ומפתים אותם לכך נאמר ויחל העם כי העם היו המתחילין ולא בנות מואב, לכך נאמר אל בנות מואב ולא נאמר עם בנות מואב אלא שבא להורות שישראל הלכו אליהם אבל מואב לא שלחו נשותיהם ובנותיהם אל ישראל, על כן לא נתחייבו מואב כי המתחיל בקלקלה הוא העיקר ובו תלוי החטא: אבל במדינים היה הדבר בהפך, שאדרבה המדינים הפקירו את בנותיהם שתבעו את ישראל לזנות, והסברא נותנת כי איך מלאו לבו של זמרי לתבוע את בת מלך אלא ודאי שהיא תבעתו, ואם לא אמרו כן בפה מ"מ עשו ההשתדלות עם צרצור של יין להשקותם כוס התרעלה כדי להבעיר בהם אש התשוקה כדמסיק (בסנהדרין קו.) לכך נאמר צרור את המדינים,

^ס צ"ע לכאורה צ"ל בשיטים ששם זנו ישראל. ואולי כוונת רבינו לפקודי החיל שהיו במדיין ושם ארס הבל דברי בלעם היה כיון שגר שם ולא ממה שדיבר בפרשת בלק. וצ"ע. ואולי בזה יתבאר דברי הכלי יקר הנ"ל, מדוע בנות מדיין היו פרוצות יותר מבנות מואב כי בלעם היה במדיין ושם ארס דבוריו היה חזק יותר.

^{סא} במדבר פרק לא (מח) ויקרבו אל משה הפקדים אשר לא לפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות: (מט) ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש: (נ) ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצבעה וצמיד טבעת עגיל וכמוז לכפר על נפשותינו לפני יהוה:

שפתי חכמים – (ש) וא"ת והלא הותר להם יפת תואר. וי"ל דלא הותר להם אלא לאחר שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחלקו וכן משמע בירושלמי דסוף מסכת עבודה זרה, (מצאתי). ולי נראה הא דהותר להם יפת תואר דוקא במלחמת הרשות אבל מלחמה זו היתה דומה למלחמת חובה של לא תחיה כל נשמה וישראל לא ידעו זה מתחילה אלא אחר שכעס משה עליהם שהחיו כל נקבה וא"כ באיסור היה להם הרהור הלב של בנות מדין:

דעת זקנים (נ) ונקרב את קרבן – פירש"י במסכת שבת מייתי אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו. ואע"ג דיפת תואר מותרת אף בביאה. י"ל דהיינו דוקא בביאה ראשונה ואשה אחת בלבד אבל שתיים ואפילו אחת מביאה ראשונה ואילך אסורה ואפי" ברהור:

פענח רזא – לכפר על נפשותינו, תימה למה הוצרכו לכפרה הלא במלחמה הותרה יפ"ת ושמא קלקלו בביאה, ועי"ל דלא הותרה יפ"ת עד ביאתם לארץ וחוה ונתנו ה' בידך ואז וראית בשביה וגו', והר"ר שמעון מיינבול"א תירץ דכיון דמלחמת מדין היתה על זנות ע"ד כובי לא הותרה בזנות (ועי"ל דלפי הסברא לא הי' יצרם תקפם במלחמה זו עד שהי' צורך להתיר שמכיון שחיי משה נתלו בה היו כולם יראים וחרדים הרי גם בשביל זה כתיב וימסרו שנמסרו בע"כ וכפירש"י שם אלא שאעפ"כ אין אפטרופוס לעריות לכן הוצרכו כפרה, א"נ דבשביל כך הי' לאסור כאן באמת אף יפ"ת):

^{סב} שבת סד. – (במדבר לא-יד) ויקצוף משה על פקודי החיל אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון (של מעשה שטים לזנות את בנות מואב שמא כך עשיתם במדין לכך אתם צריכין קרבן) אמרו לו לא נפקד ממנו איש (לא נחסר מדת יהודית) אמר להן אם כן כפרה למה אמרו לו אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן ה' תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזנו עיניהם מן הערווה אמר רב ששת מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוף עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה:

^{סג} ושואלים המפרשים הרי יפת תאר הותרה עכ"פ בהרהור ואולי אפשר לתרץ דכיוון שהלכו לנקמה ונקמה היא להקים כבוד שמים שנפל וכיון שנקמה זו היתה דייקא על זימה לכן היו צריכים להיות לגמרי נקיים מכל נגיעה דאל"ה אין זה אלא הקמת כבודם שלהם ולא של שמים.

^{סד} עיין עיון יעקב ורי"ף שם על עין יעקב

^{סה} עיין ברי"ף ועיין יעקב על הסוגיה שואלים הרי רק בע"ז הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה ומדוע היו צריכים כפרה ואחד מהם תירץ שבאמת רק עונש אין על זה, אבל כפרה צריך, והשני תירץ שהסתכלות נחשבת מעשה, ולכן שם בסוגיה אומר ... כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום תורפה.

בלק בן צפור, איתא בזוהר שבלק הוא בן יתרו¹⁰ או מבני בניו של יתרו שהיה נקרא צפור (וזהר ח"ג דף קצו:)¹¹. נמצא שהיה גיסו של משה¹² או עב"פ קרוב משפחה, שהובא ממדיין למלוך על מואב שנכבשה ע"י סיחון ועי"ז הותר לישראל לכבשו (דכתיב אל תצר את מואב, ובגמ' עמון ומואב טהרו בסיחון שכבשם) כי אע"פ שהרגו את סיחון עדיין לא כבשו את עמון ומואב שהיו תחת חסותו. ושלח בלק לארץ מולדתו לקרא לבלעם, הוא לבן הארמי אובד אבי (דברים כו ה) שרצה לאבד את הכל¹³ (הגדה ש"פ) או נכדו¹⁴, שנקרא בלעם כי רצה לבלוע עם (סנהדרין קה), הוא שיעץ לפרעה לשעבד את ישראל (סוטה יא.).

"ויאמר מואב אל זקני ישראל", פרש"י ראו שנוצחים שלא כמנהג העולם, לכן שאלו את זקני מדיין¹⁵ שאצלם משה נשא את צפורה, במה כוחו ואמרו לו אין כוחו אלא בפה. תימה הרי באלול שעבר הרגו את סיחון הענק ובתשרי הרג משה את עוג אחיו הענק בחרב, (ילקוט שמעוני חקת תשסה). אלא שלא היה כמנהג העולם, כי היה כמו נמלה על ידו (כמבואר בפרשת המרגלים), וקפץ בחרב ארוכה, והרגו בקרסול, שלא בטבע כלל שכזה ענק ימות ממכה בקרסול, שזה קצת למעלה מכף הרגל. ע"כ אמרו אף אנו נביא אדם שכוחו בפיו דהיינו את בלעם.

דהיינו בלעם שיודע לקלל¹⁶ עומד כנגד משה רבנו שיודע להתפלל.

ושניהם מכח הדעת (כמבואר בשער הפסוקים שמות ששניהם מדעת דועיר). משה הוא הדעת כידוע, ובבלעם כתיב "יודע דעת עליון". דעת הפירוש חיבור, אבל ההבדל עצום, משה מחובר להקב"ה בכל שניה, אולי לבד מרגע אחד ביממה, ובלעם מחובר להקב"ה רק רגע אחד ביממה¹⁷. ועם שניהם הקב"ה מדבר, עם משה בכל זמן שירצה, כמ"ש עמדו ואשמעה¹⁸ וכו', אבל עם בלעם בלילה כפלגש (פרש"י כב ח), משה פה אל פה אדבר בו, ובלעם נופל וגלוי עינים, ויש בזה דעות במדרש¹⁹.

¹⁰ עיין הוריות י. מבלק יצא עגלון שממנו יצאה רות המואביה שממנה יצא דוד המלך.

¹¹ עיין חיד"א בחומת אנך בלק עה"פ לא אוכל לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה בפירוש שני פירש אי נמי אפשר לעשות קטנה כמו שפירש גדול אחד מאמר ועתה לכה ארה לי כפשוטו שיקלל (לבלק) שלא יוליד כדי שלא יצא מזרעו דוד המלך ע"ה שישחית למואב עב"ד. דהיינו שבלק ביקש מבלעם שיקלל אותו שלא יוליד, כי ידע שדוד עתיד לצאת ממנו ולכבוש את מואב ועל זה אמר לו בלעם שאינו יכול לעשות קטנה דהיינו לקלל את בלק לבדו ולא גדולה לקלל את כל ישראל.

¹² וכעין זה בפרש"י עה"פ ויקץ מואב מפני בני ישראל פרש"י שקצו בחייהם.

¹³ עיין שער הפסוקים – פרשת בלק – וענין בלק, נרמו בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ"ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בזוהר בפרשת בלק דף קצ"ו ע"ב. והטוב לקחו יתרו, ונעשה צפור טהורה. והרע נתן בורעה והוא בלק, דמבני בניו של יתרו הוה, כנזכר שם. וכבר נתבאר אצלנו כי הנשמה של קין, נתנה ביתרו. ורוח של קין, בשמואל הנביא:

עיין חיד"א בחומת אנך שחולק על הרמ"ז שיתרו נקרא צפור בגיורתו, אלא שנקרא צפור טהורה אחרי שהתגייר, אלא שאינו שם מובהק כמו שאר ז' שמוותיו ע"ש.

¹⁴ לפ"ז כזבי בת צור היתה בת גיסו אחינית של אשתו. כי צור הוא בלק.

¹⁵ בשם הרב שמעתי שאם יעקב היה נושא את רחל תחילה והיה יוסף הבכור לא היו חולקים עליו, ולכן ככוונה נתן לו לאה תחילה כדי שיוסף לא יהיה בכור ואזי יחלקו עליו וישנאו אותו עד שיהרגוהו ולא תיהיה תקומה לישראל ע"י הריגת הצדיק.

עוד ראיתי בסוף פרשת ויצא כשיעקב ברח מלבן והשיגו לבן על הגבול וכתרו ברית והקימו גלעד לעדות שלא לעבור לרעה זה אל זה, עי"ש צרור המור בראשית (לא מד) שיעקב לא נתן ללבן לתת אבנים בגלעד, כי חשש שיריים אותן לשם ע"ז, ועי"ש פרדס יוסף פסוק מז שכוונת יעקב היתה שהגלעד עצמו יהיה עד ומשיג ע"י השר שלו שלמעלה שלא יעברו לרעה, כדמצינו בגמ' תענית ח. מעשה מבור וחולדה שהיו עדים לברית כרתו בן ובת שינשאו זל"ז. והבור והחולדה הענישו את זה שהפר את הברית, הכי נמי כאן זו היתה כוונת יעקב, אבל לבן הוא בלעם שרצה לאבד את הכל, לבן (אחר שלא הצליח לעשות את הגל מאבני ע"ז כנ"ל) חשב שעב"פ יקרא לו יגר שהדוואת בלשון ארמי, כדי שלא יבין המלאך ועי"ז יוכל לעבור לרעה לקלל את ישראל בבוא הזמן, אבל יעקב קרא לו גלעד, ואמנם כשרכב בלעם על האתון לבוא לקלל את ישראל נלחצה רגלו בגלעד ונעשה חיגר ונתקיים בו יד העדים תיהיה בו בראשונה.

¹⁶ בגמ' מבואר שבלעם נהרג לפני גיל שלשים וחמש, דכתיב על הרשעים "לא יחצו ימיהם" לפ"ז הוא לבן בסוד הגלגול, או מזרעו.

¹⁷ זו שיטת רש"י שצפור היא כישוף של בלק, אבל להנ"ל שצפור הוא יתרו, הרי לכאורה בלק בעצמו היה מוקני דיין.

¹⁸ עיין תורת חיד"א עה"פ את אשר תברך מבורך שבלק אמר לו ידעתי שהברכות שלך כלום, ורק המבורך כבר אתה יכול לברך, אבל את אשר תאור יואר. וכעין זה בתנב"א רבה כח שבלעם גדול בחכמה ממה רבנו אבל בצד הקדושה לא נגע אפילו כחוט השערה.

¹⁹ ברכות דף ז. ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה יודע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה.

²⁰ פרש"י על במדבר (ט' ז) – אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו – אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה יהיה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק)

²¹ במדבר רבה יד (כ) ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו תני (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם כדי שלא יהא פתוח פה לאומות העולם לומר אלו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה ואיזה נביא היה להם כמשה זה בלעם בן בעור אלא הפרש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם. ג' מדות היה ביד משה מה שלא היה ביד בלעם משה היה מדבר עמו עומד שנאמר (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך וגו' ועם בלעם לא היה מדבר עמו אלא נופל שנא'

במקום גדולתו שם ענוותנותיה

עיינן פרש"י (כב ט) עה"פ "מי האנשים האלה" – להטעותו זל וכו' אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אלא עת שאוכל לקלל ולא יצין: מבואר כאן שבלעם שהיה מדבר עם הקב"ה, דייקא מהקירוב העצום הזה, שהיום אפילו צדיקים גדולים לא זוכים, החזיק את הקב"ה כחבר שאפשר שיש דברים שאינו יודע. עוד שם בפרש"י (כב י) "אע"פ שאני חשוב נעיק חשוב אני נעמי המלכיס, מבואר שהקב"ה חשוב אצלו כשאר מלכים. וראה בתנא דבי אליהו זוטא פרק י' לא היה דבר שלא גילה הקב"ה לבלעם.

וכן מצינו בבלעם שזכה לקירוב נפלא מהקב"ה, עד שלא הניח דבר שלא גילה לו, וכן מבואר בתנב"א (רבה כח/ט) שבמשה רבנו כתיב הודיעני נא וכו' ובבלעם כתיב יודע דעת וכו'.

ותימא עצום מה מצא בו הקב"ה? אבל במקום גדולתו שם מתגלית ענוותנותיה וכו' ושנוי בפניאיים. פכתוב. פה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשבוך ואת דכא וישפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נבכאיים: וכו' (פסוקי ויתן לך שאומרים במוצ"ש)

עצת בלעם

עיינן סנהדרין דף קו. אמר להם נלעס לנלך אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן (עיינן מהרש"א שהוגלו לכלי פשתן צמרים כי סס הוא גדל לרוב, ואחרי חרצנים שנה התאוו לחזקים אע"פ שלא נלעס צמלים כמנואר צדכיים (ח ז/ט"א), בוא ואשיאך עצת עשה להן קלעים מזה שלג עד בית הישימות (מהחמונן על יס המלה כמאה חמישים ק"מ/ט"ו) והושיב בהן זונות זקינה מבחוץ וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמתין ויוצאין לטייל בשוק אומרת לו הזקינה אי אתה מבקש כלי פשתן, זקינה אומרת לו בשווה וילדה אומרת לו בפחות, וכך אחרי שתיים ושלוש פעמים, אומרת לו הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך, וצרוזי של יין עמוני מונח אצלה, ועדיין לא נאסר (יין של עמוני ולא) יין של נכרים, אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין כיון ששתה, בער בו, אמר לה השמיעי לי, הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו עבוד לזה, אמר לה הלא יהודי אני, אמרה לו ומה איכפת לך כלום מבקשים ממך אלא פיעור וזהו אינו יודע שעבודתה בכך ואחרי שבער בו התאוה אמרה לו איני מניחתך עד שתכפור בתורת משה רבך, שנאמר המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבם, וישב ישראל בשטים, רבי אליעזר אומר שטים שמה, רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות, ותקראן לעם לזבחי

(במדבר כג) נופל וגלוי עינים משה היה מדבר עמו פה אל פה שנה' (שם יב) פה אל פה אדבר בו ובבלעם נאם שומע אמרי אל שלא היה מדבר עמו פה אל פה משה היה מדבר עמו פנים בפנים שנאמר (שמות לג) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ועם בלעם לא היה מדבר כי אם במשלים כמה דתימא (במדבר כג) וישא משלו ויאמר וגו'. ג' מדות היו ביד בלעם מה שלא היה ביד משה, משה לא היה יודע מי מדבר עמו, בלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר נאם שומע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה. משה לא היה יודע אימתי הקב"ה מדבר עמו, ובלעם היה יודע אימתי הקב"ה מדבר עמו, שנא' ויודע דעת עליון, משלו משל לטבחו של מלך שהוא יודע מה המלך מקריב על שלחנו ויודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו, כך היה בלעם יודע מה הקב"ה עתיד לדבר עמו. בלעם היה מדבר עמו בכל שעה שירצה שנאמר נופל וגלוי עינים היה משתטח על פניו ומיד היה גלוי עינים על מה ששאל. ומשה לא היה מדבר עמו בכל שעה שירצה. ר' שמעון אומר אף משה היה מדבר עמו בכל שעה שירצה שנאמר ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מיד וישמע את הקול מדבר אליו:

וכעין זה גם בתנא דבי אליהו זוטא פרק י' ע"ש:

י' תנא דבי אליהו רבה פרק כח ולא הניח הקב"ה דבר בעולם שלא גילה לבלעם מפני שגלוי וידוע לפניו יתברך שמו שעתידין כל העכו"ם מכחישי התורה לומר לפניו יתברך שמו ליום הדין רבש"ע אלו נתת לנו נביא כמשה היינו מקבלים תורתך לפיכך נתן להם הקדוש ב"ה את בלעם שהיה מעולה בחכמתו יותר משה יתר בדבר אחד מבלעם ובלעם יתר בדבר אחד משה. משה יתר בדבר אחד מבלעם במשה הוא אומר (ויקרא א) ויקרא אל משה ובבלעם כתיב (במדבר כג) ויקרא אלהים אל בלעם. במשה הוא אומר (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי ובבלעם הוא אומר (במדבר כד) נופל וגלוי עינים. ובלעם יתר בדבר אחד משה במשה הוא אומר (שמות לג) הודיעני נא את דרכך ובבלעם הוא אומר (במדבר כד) ויודע דעת עליון במשה הוא אומר (שמות לג) הראני נא את כבודך ובבלעם הוא אומר מחזה שדי יחזה ראה מה כתיב אצל בלעם (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלך מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור וגו'.

י" עיין בניהו בן יהוידע כתובות נט. בשם הרמ"ק שבגדי פשתן שומר מכישוף ונשים יפות פחדו מקנאת נשים לכן לבשו פשתן. ועיין עוד ילקוט ראובני עה"פ וישם עליו רביד זהב, שיוסף לבש בגדי פשתן ופרעה כדי לבטל סגולתם הלביש אותו ברביד זהב. וכן ראיתי שרחב הטמינה את המרגלים שבאו לרגל את ירחו פשתן כדי שלא יתגלו ע"י כישוף.

עיין ילקוט ראובני על התורה – פרשת מקץ – דע שיש סוד גדול בלבישת בגד פשתן שכל נפטר שנתלבש בבגדי פשתן אפי' נפטר בח"ל כל קטיגור נהפך לסניגור ומעלת לבישת פשתן בלא לבוש אחרת ואפי' תינוק שאביו מוחזק שמתו לו בני הרבה ע"י לילית או רוח רעה תינוק זה בטוח מכל אלו בסגולת לבישת בגדים אלו וסגולת לבישת בגדי פשתן שלובש בגדי פשתן לבדו ולא מין אחר עמו, אבל נתערב מין אחר אפי' חוט א' פוסל בו, ופרעה השיג בחכמתו סגולת הבגדים אלו ולכן היה מלובש אלו כלי בגדי פשתן לכן ובה היה מתגאה לפני חכמיו וגדוליו ואמר להם הוא אלוה והמופת שכל חרטומיו וחכמיו לא היו יכולים לשלוט בו ברוב כשפנית וגם יוסף השיג זה הסוד ברוח הקדש וידע שהלובש בגדי פשתן לכן אינו שולט בו לא עין הרע ולא רוח רעה ולא שום מיני כישוף ודע כי לא יש מסוכן בעולם יותר מכ"ג ביה"כ שהיה נכנס לפני ולפני במקום שאין רשות לשום מלאך ושר לכנוס שם וכדי שלא יתקנאו עליו קנאה נתן לו הקב"ה עצת טובה שיכנס בבגדי פשתן לכן שקטיגור נעשה סניגור, ולזה השיג יוסף סוד זה, ופרעה הרשע רוב דאגת לבו כשהיה רואה יוסף לובש בגדי שש ולכן שם רביד זהב על צווארו כדי ליטול סגולת לבישות בגדי לכן פשתן, ו"ש וישם רביד זהב על צווארו, ויוסף לא חשש לעיני הרביד לפי שעה כדי להראות לפרעה שלא השיג הסוד, אמנם כשהלך לביתו הפשיט מעליו, וכ"ז כדי להדמות לפרעה:

י"ח ואם נאמר שהכד אלף שמתו היו אותם שנכנסו ונכשלו נמצא שהיו כד אלף זוגות נשים זקנה וילדה בכד אלף קלעים לאורך 150 ק"מ נמצא שכל שש ורבע מטר היה אהל של מכירת כלי פשתן לזנות וע"ז.

אלהיהו"ן, רבי אליעזר אומר ערומות פגעו בהן, רבי יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין. מאי לשון רפידיים? רבי אליעזר אומר רפידיים שמה, רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה, שנאמר לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים. ע"כ הגמ'.

ממה שמתו כד אלף, משמע שמדובר בכד אלף בנות מלכים שנשלחו בתכלית החוסר צניעות להכשיל את ישראל, ועיי' להכשילם בע"ז, של פעור דייקא (שעבודתה להתריז צואה כנגדה), שזו ע"ז של תכלית ההפקרות, וידוע שכל ע"ז היא איזה ציור מגושם למטה, של איזה כח טומאה למעלה, שע"י שעבדו לתחתון הושפע להם הכח העליון, כגון אשרה שהיא עץ הרי שעבדו למלאך האומר לו גדל. והכי נמי הזכיר יש לו למעלה איזה שר בעל כח המיוחד לזובבים, ונמצא לפי גמרא זו שיש למעלה גם כח טומאה של תכלית הטינופת וההפקרות שהוא צואה, ותכלית העזות וקצה ההפך מבושה וצניעות,

ודייקא לזה יעץ בלעם דהיינו אותו אחד היודע דעת עליון, דהיינו שיש לו כח התחברות^{טו} להקב"ה שמכל 86400 השניות שיש ביממה, ממתין לשניה אחת של רגע באפו, וגם זה רק כדי לקלל את העם שידע היטב עד כמה בו בחר הקב"ה,

מדובר בתכלית הרוע ותכלית הלהכעיס שאפשר^{טז}. עוד עיין אהבת יהונתן (איבשיץ) על הפטרת בלק, שם מבאר שבלעם טימא עצמו עם האתון^{טז} כי עי"ז היה משביע את השד שבה, לצורך הכישוף וכו' עי"ש/ב^{טז}. בלעם דייקא ידע היטב מה הדבר שאין כמותו הפך הקדושה, והדבר שאין יותר ממנו שגורם חרון אף, דהיינו שהשתמש בכל הדעת שקיבל רק לתכלית הטומאה.

ממש הפך משה רבנו שהשתמש בדעת לתכלית הקדושה. ובתחילה היה לבלעם איזה ניצוץ טוב שעדיין לא התברר ממנו ובזכות זה זכה להשראת שכינה^{טז}, אבל כאן בעיצה זו התברר ממנו כל הטוב וחזר למשה, ובבלעם התנקז כל הרע של משה ואז היה אפשר להרגו בחרב.

ובאמת משה רבנו ידע שערבות מואב הוא מקום טמא בטומאה הידועה דייקא כמבואר במדרש (במד"ר כ כב) /^{טז} שבשיטים היה נחל שגורם לזנות, ועוד יותר מארס דבוריו של בלעם, ובכוונה הוליק לשם את עם ישראל לטהר את המקום, ואיתא בספרים שגם אברהם אבינו^{טז} נהג כך.

^{טז} כיו"ב איתא שבלעם נולד מהול, כמו משה רבנו.

^{טז} עיין עמק המלך (שער יד פרק קי) כיצד בלעם למד אצל עזא ועזאל והיה בא אליהם לחדש כוחו בכל פעם ושם מבואר גם כיצד בלק עשה כן ולשם כך היה משחית ורעו כדי שילך הדין לחיצונים לקבל תגבורת ח"ו. עוד עי"ש שער טו פרק יט גם שם רמוז שהיה בלעם עם אתונו כדי לקבל כח מהסט"א. עוד עיין תורה ד' תנינא ולק"ה ברכת השחר ה' אות עב ואות צב – (עפי" תורה ד' תנינא) שיש חכמים להרע שהם מצח הנחש ויש חכמים שהם חיות רעות ובלעם היה מצח הנחש ובלק חיות רעות, ומצח הנחש הוא הרע בעצם שכל עסקו להכחיש את האמת שכל העולם תלוי ברצונו ית'. ומשמע שם שבלעם הוא רשע להכעיס ובלק לתיאבון.

^{טז} עיין זוהר חיי שרה קכה: שע"ז עורר זיווג דסט"א עליון שעל ידו היה מקבל כח לכשפיו ומעשיו.

^{טז} ועיין זוהר בלק קצד. כיצד הרגו אותו שפרח באויר וצילה פרח אחריו ועי" פנחס הורידוהו למטה והרגוהו בחרב ונעשה ממנו נחשים שיש בהם כח כישוף לעולם בזנב בגוף ובראש בכ"א כישוף אחר, ואפשר לתפסם רק עי" טומאה רותחת עי"ש.

^{טז} שער הפסוקים – פרשת שמות – והנה בחי' בלעם, כבר נתבאר, כי הוא הרע של הבל. וז"ס פסוק (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ודרשו רז"ל בישראל לא קם, אבל בא"ה קם. ומנו בלעם. ונודע מה שהקשו על מאמר זה בספר זוהר, בסוף פ' שמות, אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי שניהם מן הדעת דועיר, מבחי' הבל כנזכר, כי היו מעורבים בו טוב ברע, עי" חטאו של הבל שחטא, כנזכר בספר התיקונים תקון ס"ט. ואח"כ נתברר הטוב לבדו במשה, כמשה' ותרא אותו כי טוב הוא, ועיין בפסוק ויקח קרח וגו'. והרע לבדו בבלעם, אלא שעדיין היה בו מעורב קצת טוב, ולכן זכה לנבואה ולרוח הקדש בתחלתו, כמ"ש ז"ל, ולכן היה שקול כמשה ממש. אלא שמה היה בדעת הטוב של הקדושה ובו התחיל ראשית תקון הבל מבחי' הדעת, ובלעם היה בדעת הרע של הקליפה, ובו התחיל ראשית בירור הרע של הבל, מבחינת הדעת. וזמ"ש, (במדבר כ"ד) ויודע דעת עליון, כי להיות בו ניצוצות קדושה מן הדעת עצמה וגם היה הוא דוגמתם מן הדעת של הקליפה, לכן היה נאחו בדעת עליון של הקדושה, והיה לו שם ידיעה והשגה. ונמצא, כי אעפ"י שבספר זוהר במ"ר חז"ל ביארוהו על דעת שבקליפו, עכ"ז הפשט לא יוכחש, כי מתוכו היה נאחו בדעת דקדושה. וזהו הטעם שהיה בלעם שונא את ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם. ודע, כי גם בני יונוס וימברוס היו מבחי' זו ג"כ, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים, כנזכר בספר זוהר בפרשת כי תשא:

^{טז} רבנו בחיי בשם מדרש (תנחומא בלק יז) וישב ישראל בשטים, מעין היה בשטים שהיה מגדל נואפים, כי יש מעינות מגדלות גבורים וחלשים, ונאים ומכוערים, צנועים ושטופים בזמה, ומעין של שטים של זנות היה, והיה משקה סדום, ולכן כתיב (בראשית יט, ה) איה האנשים אשר באו אליך הלילה וגו'. ולפי שנתקלל אותו מעין עתיד הקב"ה ליבשו ולחדשו, שכן התנבא יואל (יואל ד, יח) ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים:

^{טז} עיין פרס יוסף (חיי שרה כד ג) [אות כו] עה"פ "אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן" מקשה הדחך ד' תיבות בסיפא מיותרים, כי אליעזר ידע כי הכנעני אז ישב בארץ. ותיירץ –ראיתי לפרש, דידוע דכל נסיעת אברהם היה לטהר המקומות מחלאת זוהמת התאות, ולהביא בלב אנשים רוח טהרה, ומוכן הדבר דבכל מקום בואו היה שוהה ויושב עד תם מלאכתו, ובמקום אשר עוד לא היה הטומאה גדולה כל כך היה יושב שמה ימים מועטים, אבל בבואו למקום שכבר טבעו שמה בבוץ חטאים שהה שם ימים רבים. ונמצא דכל מה ששהה אברהם במקום, ראייה על השחתת המקום הזה; וזה שאמר לא תקח אשה מבנות כנען, מפני שהוא עם נבזה מאד, וזה לך האות אשר אנכי יושב בקרבן, כי זה ימים רבים לא אכל ללכת ממנה הלאה, כי שם טומאה גדולה מאד, ולכן לא תקח אשה משם:

ע"ש שפתי כהן שבכוונה הוליק אותם משה רבנו לשם כדי להכניע את הזנות הזו, ורק הערב רב שהיו פגומים בזה נכשלו שם. וכן מבואר בזוהר שרק כ"ד אלף הערב רב שנתערבו בשבת שמעון נכשלו בזה (חומת אגן להחיד"א ועיין זוהר תשא קצא קצב). והחיד"א הוסיף שכיון שהיה בערבות מואב דייקא וע"י בנות מואב, שהן עם שנולד מזנות של בת לוט זה גרם להתגברות הניאוף שם.

לפי הגמ' הנ"ל שהושיבו נשים בקלעים להכשיל את ישראל מהשיטים עד החרמון שזה כ"מ צ"ע כיצד ע"י שתית מי הנחל שבשיטים התפשטה התאוה עד מרחק כל כך גדול. וקשה לומר שע"י הירדן שמגיע לשיטים מהחרמון דרך הבניאס, שהרי זורם הפוך, וקטפרס אינו חיבור (טהרות ח' ט).

ועיין תורה מג שרבנו מבאר שהתאוות ניאוף הנוראה שהתגברה בשטים היתה מהבל פיו של בלעם, שכיון שהיה בר דעת דקליפה אזי הבל פיו ארסי וגורם לתאוות ניאוף נוראה.

כי אע"פ שבפשט נראה שבלעם לא הצליח לקלל את ישראל ואדרבה ברכם, ורק אחרי הכל כשעמד לחזור לביתו יעץ עיצת הזימה, שבה נפלו כד אלפים מישראל. מחדש שם רבינו שדייקא בכל דבורי הברכה של בלעם, שם נעוץ הארס הנורא שעל ידו הצליחה ונתקיימה עצתו שיעץ בסוף. וכפי שיתבאר, שרק החיצוניות של דיבורו היה תיבות קדושות של ברכה ונבואה¹⁹, כפי שמשך ועצר הקב"ה את פיו בחכה ורסן כמבואר במדרש הובא בפרש"י, אבל ההבל שבקולו דהיינו הפנימיות שיצאה ברוח פיו והתפשטה באויר המקום היתה ארס של טומאת ניאוף נוראה. והבל הפה כזה כנראה אפשר שיתפשט עד החרמון.

¹⁹ וזה רמזה לו האתון כמו שאני מדברת ואע"פ לא עליתי עי"ז למעלת מדבר, כן אתה מתנבא ולא עלית עי"ז למעלת נביא, כי הדבור רק עובר דרכך ולא שינה את מהותך בכלום. (היכל הברכה)

